

GLAS GORENJSKE

Na prehodu v novo leto

„Novoletni sejmi“ in „pogostitve delavcev“

Novo leto — najstarejši praznik v zgodovini omikanega človeka — ima za nas v novi socialistični Jugoslaviji še svoj poseben pomen. Vsako leto na ta dan se lahko s ponosom ozremo nazaj na minulo leto in prehtamo delo, napore in uspehe, ki smo jih ustvarili na naši revolucionarni poti v socializem.

Delovni kolektivi delajo obračune svoje proizvodnje, nagrajujejo marljive in sposobne delavce, pripravljajo načrte za novo leto in sklepajo pogodbe z dobavitelji in odjemalci.

Posebno skrb pa ob tem prazniku posvetimo našim najmlajšim. Iz leta v leto postaja praznovanje Novoletne jelke in prihod Dedka Mraza veličastnejše in popularnejše. Ni ga cibana in pionirja v vsej naši domovini, ki ne bi že tedne in tedne prej z nestrpnostjo in veselim pričakovanjem čakal prihoda Dedka Mraza in štel dneve in noči, ki ga še ločijo od tega praznika!

Danes je praznovanje Novega leta srečno za nami. Otroci so si ogledali Dedka Mraza, novoletni sejem (v tistih krajih pa, kjer je bil), okrasili Novoletno jelko in prejeli darila. Starejši so odšli na zabavo — plesali so in pili...

NA JESENICAH so z razliko od prejšnjih let (ko so bili pretepi in tudi pokolji nekaj običajnega) silvestrovali to leto baje dokaj dostojno — (nek hudo domišljje je sicer pripomnil, da je bilo zato tako mirno in dostojno, ker železarji niso dobili novoletnih nagrad — pa mislim, da je to že obrekovanje).

Tudi najmlajši Jeseničani so zadovoljno preživeli praznike, saj je bil Dedek Mraz kar precej radodaren.

V KRANJU je bil najbolj veličasten prihod in odhod Dedka Mraza (gotovo najveličastnejši na Gorenjskem). Čarobna razsvetljava, umetni ogenj, ognjemet, fanfare in Dedkovo spremstvo so dajale vzdušje pravičnosti (če že ne kar mišljenosti). Tisti, ki so organizirali to in pripravili dekoracijo za novoletni sejem, so se zelo potrudili. Zal pa so otroci (pa tudi mnogi ponočnjaki) vso stvar kmalu poškodovali in uničili. Tudi sejem sam je bil bolj klavrn. Sicer so mnoga podjetja obljubila sodelovanje — a sta od vseh obljub izpolnili le dve, pa še ti sta prišli na trg z blagom, ki gre bolj slabo v prodajo in s kaj majhno izbiro. Nakupovalci kljub polovični ceni niso preveč navdušeni segali po razstavljenih predmetih.

V KAMNIKU je bilo praznovanje Novoletne jelke v znamenju uriziranja pravilne igre »Kraljestvo malčkove«, ki jo je »Mladi oder DPD Solidarnosti« prikazal kar petkrat. Igralci — dišaki so pod vodstvom prof. Vidičeve pokazali mnogo smisla za podajanje lepih pravilnih iger.

Solska mladina ni bila individualno obdarovana, pač na so nekatera podj. (»Stol«, »Kamnik«) izročila otrokom svojih delavcev in uslužbencev precej bogata in koristna darila. Seveda so otroci železničarjev, poštarjev, učiteljev itd. precej »kritizirali«, ker ni »enakopravnosti« — pa kdo bi poslušal otroke!

V SKOFJI LOKI je bil novoletni sejem na trgu pred pošto zelo živahen. Pisali smo že, da bo tam paviljon, kjer bodo cibani in pionirji brezplačno pogosteni. In res se bilo tako! — Samo vsi malčki niso prišli na račun. Le močnejši in bojevitelji so si »prijorili« pogostitev (tako da je marsikateri pionir odnesel v novo leto krvav nos).

Na zaključku pa še nekaj splošnega.

Novoletni sejmi so bili skoraj povsod bolj slabo pripravljeni. Sicer so se te ali one organizacije — posebno pa Društvo prijateljev mladine — silno prizadevale in tudi uredile in napravile mnogo (predvsem dekorativne prostora). Mnogo manj smisla pa so za semenj pokazala podjetja (omenil sem že Kranj),

a več ali manj isto velja za Kamnik, Skofjo Loko itd.). Izgovarjajo se z vsemi mogočimi opravičili: da nimajo časa, da je za uslužbenca premraz, da nimajo prodajalcev, denarja, stojnic, da bodo imeli samo zgubo itd. Kako neresna so ta opravičila!

Trgovska podjetja pač ne gledajo na drugo, kot na dobiček. Vsa mentaliteta teh ljudi izraža le eno željo: zaslužek. Ne briga jih, zakaj in komu je namenjen novoletni sejem. Ne vedo, da ta sejem ni sejem v pravem pomenu besede, da gre tu pravzaprav le za razveselitev in zadovoljitev naših otrok. Da naj bi bila to humana stvar — ne »kšeftarska«. Sicer se sami radi zabavajo in večina ten podjetij, ki za novoletne sejme niso pokazala nobenega interesa, so priredila svojim uslužbencem za konec leta mastne pojedine in velike krokatde.

S tem so pokazala kaj malo družbene zavesti in prihodnje leto mora biti v tem oziru temeljito drugače.

Na splošno smo ugotovili, da pijačevanje letos ni bilo tako razširjeno kot prejšnja leta. Bili pa so primeri, ko so podjetja, namesto da bi kupila delavcem kaj koristnega, dala vsakemu po liter vina (tudi celavkam). Dejali boste »saj liter vina ni veliko«. Morda res ne. Toda sam vem (pa čeprav se ne štejem k abstinentom), da sem po litru vina že kar precej »okrogel« — kakšne so morale izgledati alkohola nevarne delavke, si lahko mislim. Pa sploh: brž ko ga ima človek liter pod streho — ga naroči se enega.

Kako so izgledale te »pogostitve delavcev« je jasno: pretepi, prepri, nemoralnosti itd.

Ljudje, ki so organizirali to prisiljeno pijačevanje gotovo ne vedo, da se že dolgo časa bori naša družba proti alkoholizmu in da je pijačevanje socialističnega človeka nevredno.

Č. A.

Pred zbori mladih delavcev

Mladinske organizacije spet po tovarnah - Mladina naj prispeva svoj delež pri družbenem upravljanju

Ze svoj čas so bili po tovarnah mladinski aktivni, ki so vodili in usmerjali življenje delavske mladine. Vendar so bili ti aktivni prenešeni izven zidov tovarn na teren, kjer naj bi nadaljevali svoje delo in poživili mladinsko dejavnost tako na deželi kot v mestih. Mladinska organizacija pa na terenu ni izpolnila svoje naloge. Aktivni na deželi pa tudi v mestu so razpadli in za mladino se največkrat nihče ni brigal. Mladina je bila sicer vključena po številnih športnih in kulturnih društvih, vendar ni znala vnesti vanje svojega mladostnega poleta ter je bila zaradi tega več ali manj zapostavljena.

V tovarnah je nešteto problemov, ki jih ne rešujejo v korist in v interesih mladine. Sindikat in delavski sveti so pre-

V novo leto s 86 stanovanji več

Živahna gradbena dejavnost na področju LOMO Kranj

Na svoji zadnji seji v preteklem letu so odborniki LOMO Kranj razpravljali o izpolnitvi investicijskega plana za leto 1954, o dopolnitvi družbenega plana ter še o nekaterih točkah dnevnega reda, ki je bil dokaj obširen. Zaključek leta ni prav nič motil odbornikov, da ne bi živahno sodelovali v razpravi in stavliali tehtne pripombe na poročila.

V preteklem letu je bilo v gradnji 14 stanovanjskih zgradb ter je bilo do konca leta dograjenih 10 objektov s 86 stanovanji, več samskimi sobami in šestimi lokali. Ze med letom so se v nekatera stanovanja stranke lahko vselile. Z gradnjo stanovanjskih hiš pa bo LOMO nadaljeval tudi v tem letu. Dokončane bodo namreč še štiri stanovanjske zgradbe s skupno 26 stanovanji in 10 garsonier. Prav tako je bil dokončan Zdravstveni provizorij, ki je bil Kranju izredno potreben. Prebivalci mesta že delj časa lahko uživajo zdravstveno skrb in nego prav zaradi hitre dograditve stavbe. Poreč problem je še vedno poliklinika, ker na tem objektu letos z deli zaradi pomanjkljivih načrtov niso mogli nadaljevati. Vendar je LOMO za to leto predvidel v svojem proračunu večji investicijski znesek za nadaljno grad-

njo, tako da lahko upamo, da bo v tem letu tudi poliklinika začela z delom. Do 1. februarja bodo namreč načrti za polikliniko po priporočilu revizijske komisije že popravljeni in bodo z gradnjo lahko nadaljevali.

Zelo pestra je bila v preteklem letu tudi komunalna dejavnost na področju mestne občine. Največ sredstev je bilo seveda porabljenih za straziški vodovod, ki je končno le dograjen. Razen tega pa je bilo veliko denarja porabljenega za položitev vodovodnega omrežja na Kalvariji, Smarjetni gori ter

na Gašteju. V tekočem letu pa bodo pričeli z gradnjo črpalnice na Gorenji Savi.

Ureditev okolice stanovanjskih blokov je dokaj časa bodla v oči marsikoga, ki je hodil tam mimo. No, z olepševalnimi deli so že pričeli ter bodo nadaljevali tudi v tem letu. Predvsem bodo napravili cesto do blokov ter okolico stavb zasadili z drevmi in zelenjem.

Poleg teh naštetih del je bilo opravljenih še veliko drobnih zadev, ki pa skupaj dajo prav gotovo lep rezultat enoletnega dela kranjskega LOMO. Spodrsrlaj tu pa tam gotovo ne kazni skupne slike dela mestnega odbora, ki je vsa razpoložljiva finančna sredstva porabil le za poglobljanje standarda delovnega človeka in za lep in kulturn izgled mesta.

Težak je bil krvni davek

Ob trinajstletnici legendarne borbe v Dražgošah in ob obletnici množičnega odhoda občanov v partizane, praznuje občina Železniki te dni svoj prvi občinski praznik

Dve obletnici sta mejnik v dolgi življenjski dobi Železnikov. In ti dve obletnici so si občani zbrali za svoj občinski praznik. 13 let je preteklo od slavne borbe v Dražgošah, kjer so prvi gorenjski puntarji temeljito naučili okupatorja spoštovati svoje svinčene. Nič manj kot 1200 mrličev je obležalo pred položaji junakov, ki so branili Dražgoše. Pred silno premočjo pa so se morali umakniti. Tedaj so Dražgošani prvič plačali svoj krvni davek za svobodo. 85 padlih in živih zažganih, 82 upepeljenih hiš in vse družine izseljene; to je bil zaključek širjenja »novega reda« nacističnih »Kulturträgerjev«. Druga obletnica, ki so si jo Železnikarji prav tako zbrali za svoj praznik, pa je množičen odhod mladih fantov v partizane v zimi 1942-43. Vsi bi morali v nemško vojsko, braniti podirajoči se Reich, pa so si raje izbrali za svoj novi dom svobodne slovenske gozdove.

čina Železniki ljudski revoluciji in svobodi.

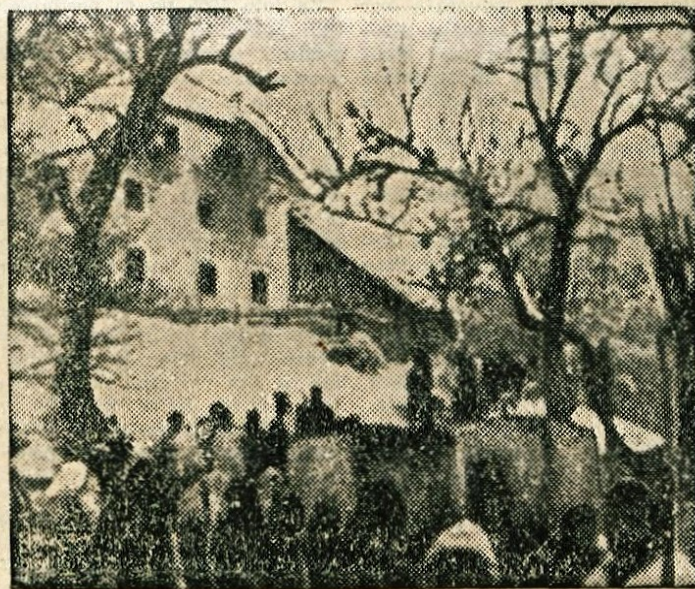
Občani so se na praznovanje pripravili nad vse slovesno. Ze preteklo nedeljo so začeli s prvimi prireditvami. Praznovanje so otvorili z izredno lepo pripravljeno telovadno akademijo domačega TVD »Partizan«. Nastopilo je preko 120 telovadcev od cibabanov pa do članov in članic. Vsi oddelki so želi burno odobravanje, ljudje so enoglasno ugotovili, da take akademije še ni bilo niti pred vojno, niti po njej. 6. januarja je domači SKUD uprizoril Borovo dramo »Raztrganci«, ki je napisana kot nalašč za te prilike, ko se ljudje spominjajo velikih in junaških časov, ko so se borili tudi proti domačim izdajalcem. 8. januarja bodo v Železniki koncertirali pevski zbor iz Železnikov, Češnjice in Sele. Naslednjega dne bo v Dražgošah slovesen sprejem patrolj, kjer bo sprejel raport znani borec iz Selške doline, domačin major Prezelj, slavnostni govor pa bo imel prvoborec Ivan Bertoncelj - Johan. Po slovesnem delu sporeda pa bo v Dražgošah in v Železniki velik partizanski miting. 10. januarja pa bo za zaključek praznovanja občinskega priznika slavnostna seja Občinskega ljudskega odbora v Železniki in položitev vencev na partizansko grobnico in spominsko ploščo.

Tako se bodo oddolžili občani Železnikov spominu na velike dni, ko si je narod sam pasal sodo in jo tudi s krvjo zapisal v zgodovino.

Nagradili so jih

Upravni odbor Železarne Jesenice je nedavno obravnaval izboljševalne predloge nekaterih članov kolektiva. Vrsto najboljših predlogov, ki bodo koristili izboljšanju obratovanja v podjetju, so sklenili nagraditi. Nagrajeni so bili Ivan Zein 10.000, Anton Grošelj in Martin Bevo 39.950, Ivan Smolej 20.000, Jože Prešeren in Drago Višnar 28.500 ter Ivan Kotke, Juri Antič in Franc Krive 9.000 din.

Novatorji in racionalizatorji Železarne Jesenice so rešili že mnogo težkih in perečih proizvodnih problemov, ki bodo pripomogli k osamosvojitvi naše industrije. Nagrajenecem čestitamo tudi mi.

Dražgoše tik pred z godovinsko bitko

Občani se še danes živo spominjajo tistih težkih dni, ko so se zavedni Slovenci dvignili k upor, v katerem je sodelovalo tudi veliko prebivalcev občine Železniki. Radi pripovedujejo kako je bilo, saj v tem pripovedovanju je vedno delček njih samih. Naj nam pripoveduje Janko Lotrič, ki je borec v Dražgošah skupaj s tovaršem Jankom Kraljem nosil municijo in bombe na položaje.

»Dva sva bila,« je pričel. »V nemškem skladišču v Železniki je bilo nič koliko orožja, municije in bomb. Pred vrati pa je stal stražar in tega je bilo treba premotiti. Pri sprednjih vratih so domači fantje zapeli nekaj pesmi in stražar jih je »ginjeno« poslušal. Med tem pa sva midva z Jankom vdrila zadnja vrata in znosila na pokopališče municijo in bombe. Drugič dne pa sva vse to spravila čez Soro za fizikturnim domom in skrila v neko votlo bukev. Med tem sva že dobila zvez s Pavšičem in Jelencem, ki sta bila na položaju v Draž-

gošah. Dogovorili smo se za stanek v Dašnici vsak večer ob deseti uri. Tu sem sva nosila municijo in bombe polnih deset večerov. Oba borca pa sta jn nato znosila na položaje, ki so bili »zakonspirirani« in nihče ni smel do njih. Naslednjega dne je začela velika nemška ofenziva na Dražgoše, v kateri so Nemci dokaj časa mislili, da gredo na izlet, kot so to bili vajeni doslej po vsej Evropi. Tu pa se jim je ustavilo! Nekaterim, in teh ni bilo malo — za vselej.

Tako je pripovedoval Janko Lotrič. Poleg njega pa je v tej lepi Selški dolini še veliko takih junakov, ki se tedaj, ko je šlo za življenje naroda, niso prav nič bali za svojega.

V občini Železniki je padlo 188 mladih ljudi, ki so žrtvovali svoje življenje za boljše dni in za svobodo: 50 družin je bilo izseljenih in nič manj kot 119 stanovanjskih hiš je bilo med NOB požganih. Tak je bil davek, ki ga je prispevala ob-

Naivečja tragedija v zgodovini pomorstva

Kaj vraga se je moglo pripetiti v kurilnici, je razmišljal Phillips. Bride, ki je opazoval tovariša, je previdno pogledal proti na pol odprtim vratom, snel slušalke in dejal s pritajenim glasom:

„Ogenj imamo v bunkerju za premog, Phillips. Tretji inženir mi je zaupal to skrivnost. Dejal je sicer, da ni nevarno, vendar mu ne verjamem, kajti vsi nosači premoga so zaposleni pri gašenju. Long ni edini, ki se je pri tem delu opekel, pravijo, da je močno opečenih več ljudi, nekaj pa celo mrtvih.“

Phillips se bridko nasmehne, skomigne z rameni in resignirano poda brzovajko Brideu. V tem trenutku vstopi generalni direktor Ismay. Pogleda brzovajko, jo preleti, iztrga Brideu iz rok, vtakne v žep in reče: „Pustite to, to ni nujno. Čas je, da sprejmete poročila iz Londona.“

Bride pripravi sprejemnik in si tesneje pritrudi slušalki.

„Halo, Titanic! Nujno! Za generalnega direktorja mr. Ismaya. — Napnite prosim vse sile, da bo ladja prispela v newyorško pristanišče v rekordnem času. Lord Morton.“

Bride odda brzovajko mr. Ismayu, ki še vedno stoji v kabini, medtem pa posluša že naslednje poročilo. Prihajalo je z nemškega parnika „America“, ki je plul nedaleč od Titanica. Brideova roka je mehanično pisala: „Pozor! Opazili smo dve veliki ledeni gori v vaši smeri. Pazite!“

Ismay se skloni k telegrafistu. „Je tudi to za mene?“

„Da, in za kapitana, seveda,“ mu je odgovoril Bride.

„No, potem bom odnesel poročilo kapitanu kar jaz.“

Medtem ko je stopal mr. Ismay proti poveljniškemu mostu, je v mislih venomer ponavljal besedilo opozorila. Čelo se mu je zmračilo in vedno nasmejani obraz se mu je zresnil. Je to morda samo dobro premišljena splotka, s katero hoče nemški parnik doseči, da bi Titanic zmanjšal hitrost? Kaj, če nima pri tem vmes svoje prste Lloyd? Vsekakor! V trenutku se je spomnil sporočila iz Londona. „Napnite vse sile“, tako je pisalo v sporočilu. Torej naprej! Preden je prišel do kapitana se je premislil, vtaknil poročilo v žep, odhitel k dvigalu, se spustil v strojnico in osebno naročil glavnemu inženirju, naj požene stroje z vso paro.

Medtem so se v telegrafski kabini kopicili svarilni signali. Posebno glasna so bila ponovna svarila nemškega parnika, ki je označil tudi kraj, kjer je bila trenutno ledena gora.

Phillips, ki je pregledoval brzovajke, je začel počasi izgubljati potrpljenje. „Daj, sporoči vendar, naj nas vendar puste v miru s temi ledenimi gorami,“ je zakri-

čal Brideu. Bride se je trpko nasmehnil in izpolnil povelje.

„Toda kaj bo, če kljub vsemu vendarle trčimo v ledeno goro?“ je pristavil.

„Saj vendar vidiš, da direktor Ismay noče o ledenih gorah ničesar slišati. Zaradi njih parnik ne bo zmanjšal hitrosti. Zakaj naj bi torej poslušali venomer te svarilne klice. Samo razburjajo me,“ je odgovoril Phillips.

„Kapitana pa bo vendarle treba obvestiti, da je svarilnih signalov vse več,“ je dejal Bride.

„Odloži slušalki in skoči mu povedat.“

Phillips si je sam nataknil slušalki na ušesa in sedel k telegrafskemu aparatu.

Kapitana je obvestilo o svarilnih klicih nemalo presenetilo, saj o ledeni gori doslej še ni slišal ničesar, niti ni prebral prve brzovajke nemškega parnika „America“. „Seveda, seveda, z direktorjem Ismayem sva se že dogovorila,“ je hitel. „Brzovajk ni treba sprejemati več, saj vam je to naročil tudi direktor, mar ne?“

Bride je zmeden odšel. Kaj vraga se dogaja na tej ladji, je mislil sam pri sebi.

Medtem je vstopil v kapitanovo kabino prvi inženir Wilkins. Bil je smrtno blede. Njegove kretnje so bile nervozne in videlo se je, da ga tarejo hude skrbi. Ko je odšel, je med vrati srečal direktorja Ismaya. Pozdravil ga je, ne da bi mu pogledal v oči. S hitrimi koraki se je napotil k dvigalu in se vrnil v strojnico.

Ismay je vstopil. Ko je kapitan Smith

zagledal pred seboj generalnega direktorja, je občutil, da mu popuščajo živci.

„Kaj je hotel Wilkins od vas, kapitan?“ je začel Ismay. „Vas je prišel morda svariti pred ledenimi prividi?“

„Nihče ne ve ničesar o ledenih gorah, niti jaz ne bi bil tega vedel, če me ne bi pravkar o tem obvestil pomožni telegrafist. Mislim, da ne želite, da bi kdorkoli zvedel kaj o tem? Lahko se zanesete name“, je odgovoril kapitan. „Toda je še druga nevarnost in o tej mi je ravnokar poročal Wilkins. Vozimo s hitrostjo 25 vozlov. Wilkins meni, da kotli ne bodo zdržali takega pritiska in da lahko pride do najhujšega — do eksplozije. Razen tega nimamo dovolj rešilnih čolnov.“

„Nesmisel, ta človek je verjetno ponorel. Mar ne ve, da se Titanic sploh ne more potopiti? Mar ne ve, da je ves parnik en sam rešilni čoln?“ Ismay je postal zaripel od jeze. „Človek, mar veste kaj govorite? Zavedajte se, da gre za rekord, za modri trak, za slavo in ugled naše družbe, za... za milijone, dragi kapitan!“ je skoraj vpil.

„Tudi za življenje nad dva tisoč ljudi gre“, je odvrnil mirno kapitan. „Protestiram, vendar bom izvajal povelja, toda na vašo odgovornost.“

„Raje bi rekli: na odgovornost zavarovalne družbe“, je krohota je odgovoril Ismay. „Titanic je namreč visoko zavarovan.“

„Wilkins je pravil tudi, da je v gorečem bunkerju deset nosačev v smrtni nevarnosti, mr. Ismay.“

„Pri tem se pač ne da ničesar spreminiti, dragi kapitan“, je prostodušno odvrnil Ismay. „Te ljudi je treba prepustiti njihovi usodi, ker železna vrata bunkerja morajo ostati zaklenjena, da ne bi uhajal dim v višja nadstropja. Ukazujem, da je treba, brž ko se stemni, napotiti potnike v medkrovje v svoje prostore, vsem, ki so zaposleni v strojnici, pa je dostop na krov prepovedan.“

Nato je direktor Ismay odšel na krov in hotel s samozavestnim obrazom prepričati predvsem samega sebe, da ni nobene nevarnosti. Od potnikov na nevarnost nihče niti pomislil ni. Le Jakob Astor je pristopil na samem k Ismayu, ga pogledal naravnost v oči in zaupno vprašal: „Je morda kaj narobe?“

„Kako? Zakaj?“ se je delal nevednega Ismay.

„No, tako, sem mislil... Vi... Morda so to samo slutnje. Toda če bo kakšna nevarnost, me prosim pravočasno obvestite. Še to! Kako pa je z rešilnimi čolni?“

„Že dobro, že dobro!“ je odvrnil direktor Ismay. „Sicer pa, kakšna nevarnost naj bi nam sploh pretela, saj je Titanic vendar nepotopljiv! Titanic je en sam rešilni čoln“, je ponovil smeje svoje staro zatrdilo.

— — —

Ne glede na ponovna svarila sosednjih parnikov Ismay ni dovolil kapitanu, da bi zmanjšal hitrost vožnje. Ladja je z nezmanjšano brzino rezala valove.

Nekaj minut čez enajsto uro v nedeljo ponoči je bilo, ko je javila straža prvemu ladijskemu častniku W. C. Murdocku, ki je nadomestoval kapitana na poveljniškem mostu, da je opazila kake 3 milje od ladje neko temno gmoto.

„Je ledena gora?“ je vprašal Murdock. „Verjetno. Premika se počasi. Zdi se mi zelo velika“, je odgovoril stražar.

Murdock je snel slušalki in začel premišljevali, ali naj poroča o tem kapitanu ali ne. Vsekakor bi bil dolžan to storiti. Toda, saj mu je vendar sam generalni direktor zaupno dejal, da je kapitan Smith bojazljivec, ki si ne upa ničesar tvegati. Obljubil mu je tudi, da bo povišan v kapitana, če bo, ne da bi pri tem trpela hitrost vožnje, spravil ladjo skozi nevarni pas.

Obotavljal se je. Že je hotel dvigniti slušalko, pa se je v trenutku premislil. Skomignil je z rameni in se začel spet sprehajati po mostičku. Ura je odbila 11 in 15 minut. Straža z jambornika je spet javila:

„Ledeni gora se naglo približuje. Okrog 50 metrov jo moli iz vode.“

Murdock še vedno okleva. Kaj storiti? Njegovi prsti se nervozno igrajo s tastero aparata, s katerim ima zvezo s strojnico. Naj da povelje, da ladja zmanjša brzino?

Z jambornika se spet oglašja straža, ki javlja:

„Ledeni gora se pomika naravnost proti nam. Oddaljena je komaj še sto metrov.“

Prepozno

Preden se je Murdock zavedel, je bilo že prepozno. S polno paro drveči parnik je treščil ob velikansko ledeno goro, katere ostri robovi so presekali jekleni trup ladje.

Trčila sta dva titana! Čudo tehnike — nepotopljivi Titanic in skozi temno noč se pomikajoča pošast arktične narave.

(Nadaljevanje prihodnjic)

R. A. Arbeles:

Krik iz noči

Opotekel sem se. Zgrabil sem za kljuko. Natančno sem čutil v svoji roki njen mrzli kovinski hlad. Obupan in ves iz sebe od groze sem skušal zbežati. Toda čeprav vežnih vrat nisem bil zaklenil, jih zdaj vendar nisem mogel odpreti. V tem hipu pa sem tudi že zaslišal bežeče korake mnogih ljudi po cesti in zdaj je hužnilo nekaj mimo mene. Ali je bil človek ali je bila le senca, nisem mogel spoznati. V hipu, ko sem tisto nekaj videl, se je zdelo, da nima težine človeka, takoj nato pa je zapustilo jasen dojem telesnosti ženske, ki je v najhitrejšem begu prihajala po cesti nizdol, ženske v dolgem, valjujočem oblaku, ki si ga je, da bi laže tekla, spredaj z roko privzdignila. Za njo pa je dirjala cela truma moških v čudovitih nošah, ki so tuje maši dobi. Tudi pri njih se je pojavil isti pojav: kot duhovi so brzeli mimo, a vendar zapustili za seboj dojem telesnosti. Ne vem, kakšna blaznost se me je lotila in me prisilila, da sem stekel za njimi. Morda je bila sorodna blaznosti v bitki, oni blaznosti, ki peha vojaka v sovražni ogenj in ki je močnejša od strahu. Še nikoli nisem tako drvel kot takrat; pa saj to ni bilo toliko podobno teku kot bolj nekemu polzenju ali plavanju kakor ga poznamo iz sanj. Ves čas sem videl pred seboj lov, žensko spredaj, trumo moških za njo. Zdelo se mi je, da že doigo tako tečem, pa vendar nisem čutil nikake upehanosti. Naenkrat pa je ženska izginila, videl sem še nekakšno zbegano iskanje zasledujočih moških in potem se mi je zdelo, da se vse pogreza v senco noči. Začuden sem se zavedel, da stojim pred leseno ograjo, ki je robila razvaline jezuitske kasarne. Nad vhodom je visela deska z napisom: Nezaposlenim vstop prepovedan.

Planil sem skozi vrata. Tu je stal nočni čuvaj, čisto blizu vhoda. Presenečeno me je pozdravil, ko me je naenkrat zagledal pred seboj. Ponosen na to, da ga je moj nenaden prihod našel budnega, se je zravnal in se mi hotel javiti. Toda nisem ga pustil do besede:

»Ali niste tu videli ženske? Pravkar!... Obležena je bila v sivo dolgo obleko, ki jo je spredaj nabrala v roko. Tu notri je hitela!«

»Ničesar nisem videl, gospod stavbenik, prav ničesar.«

»Toda, za vraga, saj se vendar ni mogla razbliniti v zraku! Da niste morda spali? Z odprtimi očmi spali?«

Čuvaja je moj sum zelo užalil, zagotavljal mi je, da ni spal, da pa tudi videl ni ničesar.

Zdaj sem začel iskati sam. Oblezal sem vse luknje, preteknil vse kote na dvoriščih, pregledal sem prav vse sobe in sobice. Plezal sem čez nevarne ostanke zidovja, ki je grozilo, da se zdaj zdaj zruši pod menoj, da bi lahko pogledal v sicer nedostopne prostore. Potem sem zopet hitel po napol odprtih galerijah. Na njihovi zamazani slikariji je odsev svetilk risal čudovite sence. Cerkev, ki je bila nekdanj popolnoma vklebena v staro poslopje, tako da sta le streha in stolp molela nad sivo zidovje, je bila skoraj že očiščena podrtije in tu je bilo nešteto skrivnih kotičkov. Toda tudi tu nisem našel ničesar.

Težke glave in tresočih kolen sem šel domov. Naprej in naprej sem v mislih razglabljal, kar sem videl. Iskal sem tem stvarim novih razlag, toda postajal sem vedno bolj zmeden.

»Danes pa, upam, nisi ničesar slišal«, je vprašala moja žena zjutraj.

»Ne, trdno sem spal«, sem lagal in brž vtaknil glavo v umivalnik, da ne bi opazila znamenaj te noči na mojem obrazu.

Tega dne smo v ruševinah odkrili nekaj, kar je spravilo tudi mirnega arhivarja iz ravnotežja. Pri podiranju lepega starega portala s pomembno umetniško vrednostjo smo morali ravnati s prav posebno pazljivostjo, ker so ta spomenik stare umetnosti nameravali postaviti na drugem mestu. Nad dvema pilastroma, ki sta kazala bogato cvetlično in sadežno ornametiko, se je vzpenjal nad vhom lep lok. Na pomolu nad tem lokom so stali kipi svetnikov iz 17. stoletja. Ko so hoteli dvigniti sv. Jakoba z njegovega podstavka, mu je odletela glava z vratu, se kotlila nekaj korakov naprej in obležala v gramozi. V nastavku glave so delavci opazili okroglo, koničasto vdolbino, kot da je bil nekoč tu pritrjen drog. Ko so delavci dvignili trup s podstavka in ga postavili na tla, smo videli, da je vdolbina na glavi imela svoj podaljšek v trupu. Najprej sem delavce zaradi nepazljivosti okregal, dr. Sallieri pa, ki je glavo pobral in jo napeto motril, me je prekinil:

»Ljudje niso krivi, dragi prijatelj. To ni nov vlom, ampak star. Ne gre za slučajno ločitev, temveč za namerno in prav nič se ne bi čudil...«

V tem hipu je stopil k meni delavec in mi dal ovitek orumelega papirja:

»Tale tu je bilo v luknji, morda je kako pisanje...«

Arhivar me je pogledal in mi vzel svitek iz roke. Previdno ga je skušal odviti, dokler se mu ni končno posrečilo. Na risalni mizi v moji baraki ga je pritržil z risalnimi žeblički. Bil je košček močnega papirja, ki so ga v davni preteklosti navadno rabili za sestavljanje najvažnejših pogodb. Zaman sem se poskušal znajti v zmešnjavi rdečih in črnih črt. Zdelo se

mi je, da je to nekak načrt. Vendar z vsem svojim gradbeniškim znanjem nisem mogel razbrati smisla tega načrta ter sem moral končno odnehati. Dr. Sallieri pa je vztrajal, da hoče uganko na vsak način rešiti in me je prosil, naj mu dovolim, da vzame papir domov.

Se predno smo končali z delom, se je vrnil in mi že od daleč mahal z roko. Nekam slovesno je položil svojo roko na moje ramo in me peljal skozi stranska vrata v cerkev, kjer naju nihče ni motil. Čudovito večerno nebo, na katerem so po čudovitih škrlatno rdečih in smaragdih globinah plule vijoličaste ladjice z belimi jadrni noči nasproti, je dajalo samotni cerkvi svojevrstno barvo. Visoki baročni srebrni svečniki, med katerimi sva stala, so bili rdečkasto pobarvani. Sveta Neža

tam na nasprotni strani se je otrsela svoje žalosti in se od ostrih refleksov navzela neke žareče strastnosti. Svetniški kipi, prižnica, angeli pod oboki so bili spremenjeni, kot da so se rešili dnevnih dolžnosti in da se vselej noči, ko bodo popolnoma sami in bodo lahko zaživeli življenje, ki se nam o njem niti ne sanja.

(Dalje prihodnjic)

AMERICANI IN SOVJETI
ZAMENJAVAJO LJUDI

State departement je sporočil, da je sovjetska vlada v svoji zadnji noti, ki so jo pretekli petek izročili ameriškim veleposlaniku v Moskvi, objavila, da bo izpustila dva ameriška državljana v zameno za 11 ameriških otrok, ki so v Zahodni Nemčiji. Američana, ki naj bi ju izpustili, sta William Marchuk, ki ga je sovjetska policija aretirala leta 1949 v Drezdenu in John Noble, ki je bil ujet leta 1945.

URAN TUDI V ITALIJI

Italijanski listi poročajo, da so v bližini Connia v Piemontu našli po osem let trajajočem skrbnem iskanju nahajališča urana. Več deset kilogramov rude je že prevzel italijanski center za jedrske raziskave v Milanu.

ATOMSKI POSKUSI V SZ

Japonski znanstvenik Hiro-nobu Vatanabe, univerzitetni profesor v Nagati, je izjavil, da so 6. in 8. decembra v ZSSR preizkušali atomske bombe. Pripomnil je, da sta na severovzhodnem področju otoka Honšiu padala radioaktivni dež in sneg.

PRIPRAVE NA STAVKO

Svet železničarskih sindikatov za londonski okraj se je pripravil, če se bo v bližnji prihodnosti začela stavka angleških železničarjev. Spor med delavci in delodajalci je izbruhnil že pred 17 meseci, ko so železničarji zahtevali, da jim povišajo plačo za 15 odstotkov.

PREDSEDNIK PANAME
UBIT

Pretekli ponedeljek je bil ob atentatu ubit predsednik Paname. Neznani atentatorji so streljali nanj in njegovo spremstvo z avtomatskim orožjem. Atentatorjem se je posrečilo pobegniti. Policija je napravila velike racije in aretirala okoli 40 ljudi, ki so osumljeni, da so pri atentatu sodelovali.

GENERALNI SEKRETAR
OZN V PEKINGU

V sredo popoldne je predsednik kitajske vlade Ču En Laj priredil v počastitev prihoda generalnega sekretarja OZN Daga Hammarskjölda v Peking, svečan sredo. Sprejema so se udeležili vsi visoki kitajski predstavniki in diplomatski zbor v Pekingu.

MENDERES
POJDE V ITALIJO

Turško časopisje poroča, da bo predsednik turške vlade Menderes obiskal Italijo bržkone v začetku meseca februarja. Obisk bo zvezan z obsežnimi razgovori, predvsem o političnem položaju na Balkanu, pa tudi o turško-italijanskih trgovinskih odnosih in blagovni izmenjavi, ki je trenutno v zastoju.

Turški gost si bo ogledal tudi več večjih italijanskih mest.

Občutno zmanjšani davki

V kranjskem okraju so kmetje lani plačali 87 milijonov dinarjev manj davka

Na predzadnji seji Okrajnega ljudskega odbora v Kranju je bilo na dnevnem redu tudi poročilo o odmeri kmečke dohodnine v letu 1954. Nekoliko čudno je, da se nihče od ljudskih odbornikov ni priglasi k razpravi, čeprav je omenjeno poročilo zanimivo in vredno pozornosti. Za naše bralce povzemamo iz poročila nekaj najosnovnejših misli.

Leto 1954 je pomenilo prelomnico v obravnavi našega kmetijstva. Pred kratkim obravnavani družbeni plan za letošnje leto je že nakazal »novo smer« našega razvoja — večjo pozornost kmetijstvu. Ta nova smer pa se deloma kaže že v lanskoletnih davčnih olajšavah.

Na osnovi zveze uredbe smo pristopili k odmeri kmečke dohodnine na osnovi katastrskih podatkov.

V kranjskem okraju so se načinu obdavčenja po katastru približali sicer že leta 1952, z upoštevanjem materialnih stroškov določanjem davčnih osnov na ha obdelovalne zemlje ter ostalih zemljiških kultur. V letu 1953 je bil ta način določanja davčnih osnov iz kmetijstva še izpopolnjen tako, da se je določala osnova po ha za vsako zemljiško kulturo, bodisi za njive, travnike, sadovnjake, pašnike ali gozdove. Področje kranjskega okraja je bilo razdeljeno na 3 predele: nižinski, srednji ter višinski del. Za vsak predel pa so bili določeni različni dohodki po ha posamezne zemljiške kulture, upoštevaje kakovost zemljišča. Dohodek po ha je bil izračunan na osnovi 5-letnega prikaza, z upoštevanjem povprečnih donosov in povprečnih cen kmetijskih pridelkov. Z navedenim načinom določanja davčnih osnov smo dosegli pravilno razmerje med davčnimi zavezanci; izognili pa smo se tudi preobremenjevanju kmečkih gospodarstev, ki so več proizvajala, oziroma boljše gospodarila. Ker pa so posamezna kmečka gospodarstva v le-

tu 1953 dosegala izredno visoke dohodke s prodajo lesa, je bil davčni osnovi upoštevan tudi še izredni dohodek od lesa.

V letu 1954 se je določanje davčnih osnov spremenilo v toliko, da se je z določenimi količinami za posamezne zemljiške kulture izračunal nov katastrski dohodek (davčna osnova) na podlagi katastrskega čistega dohodka. Katastrski dohodek pomeni povprečni dohodek na ha zemljiške kulture pri običajni obdelavi zemljišča in ob upoštevanju materialnih stroškov, medtem ko se pri katastrskem čistem dohodku upošteva razen materialnih stroškov še tudi delovna sila.

Obdavčeni dohodek iz kmetijstva je znašal za ves kranjski okraj v letu 1952 815.652.000 dinarjev — davek 222.336.000 dinarjev, v letu 1953 853.603.000 dinarjev, davek 243.339.000, v letu 1954 pa 594.195.000, medtem ko je davek znašal 155.631.000 dinarjev.

Iz navedenih števil je razvidno, da smo z obdavčitvijo po katastru v letu 1954 dosegli le 69,6 odstotkov obdavčenega dohodka iz leta 1953 in le 63,9 odstotkov davka, predvidenega v letu 1952 tako, da se je v letu 1954 zmanjšala davčna obremenitev v odnosu na leto 1953 za več kot 87 milijonov dinarjev. Nasprotno pa lahko ugotovimo, da v letu 1954 količinsko ni bilo na trgu več kmetijskih pridelkov kot leta 1953, v kolikor pa je bilo manj blaga, pa so kmetje izpad nadoknadili z višjimi cenami, ter tako dosegli skoraj

enak finančni učinek kot leta 1953.

Najobčutnejše so bili znižani davki v nižinskih predelih kranjskega okraja, dočim se je v višinskih predelih davek v odnosu na leto 1953 razmeroma manj znižal, v posameznih občinah pa se je celo nekoliko zvišal. Dejanski dohodek nižinskega kmeta pa visoko presega dohodek, ki ga obdavčujemo po katastru. Ta trditev sloni na izračunih dohodka posameznih gospodarstev, upoštevaje povprečni donos po ha in cene, ki jih dosega proizvajalec na tržišču.

Ob koncu moramo ugotoviti, da so letošnje cene kmetijskim pridelkom nenehno, ponekod rahlo, ponekod občutneje narasle, ker je večina kmetijskih proizvajalcev izkoristila razmeroma ugoden položaj in veliko povpraševanje po pridelkih na tržišču ter neopravičeno začela dvigati cene. Neopravičeno tem bolj, ker smo ravno v lanskem letu kmetom občutno znižali davke. Tako z omenjenim ukrepom nismo povsod dosegli tistega zaželenega cilja — namreč spodbude za povečanje kmetijske proizvodnje.

Nič ni čudnega, če se spričo tega marsikdo sprašuje, ali je prav, da smo sploh podvzeli take in podobne korake, če ne bomo tudi s strani kmečkega prebivalstva naleteli na vsestransko razumevanje!

Na poti razvoja

Delovni kolektiv »Sora« se je razvil iz mizarske delavnice v Stanežicah. Tedaj so zaposlevali le 27 delavcev. Povpraševa-

(Nadaljevanje s 1. strani)

dneh v mladostni zaletosti zapravili. Drži, da mladinska organizacija v tovarnah, ko je še obstajala, ni reševala vseh ten vprašanj, res pa je, da jih je znala pokazati in opozoriti nanje odgovorne činitelje. Vse to so problemi, ki so narekovali, da se ponovno vzpostavijo po tovarnah mladinski aktivni, ki bodo v prihodnjih dneh ustanovljeni. Prav tako pa bodo organizacije na terenih obstojale še naprej.

Mladinski aktivni, ki bodo na zbiorih mladih delavcev ustanovljeni, naj ne bodo pod »patronatom« sindikalne organizacije, temveč samostojna politična organizacija, ki se bori za svojo afirmacijo in za svoj družbeni ugled v tovarni. Na vsak način pa bo treba, da bodo tudi upravni organi v tovarnah te težnje mladine razumeli in njeno dejavnost podpr-

li ter mladino uvajali v samoupravljanje.

Mestne organizacije LMS doslej niso imele posebnih uspehov, razen v Trzinu. V Skofji Loki pa je organizacija celo razpadla in niti na gimnaziji ne more zaživeti, odkar so osmošolci zapustili zavod. Del krivde za to prav gotovo pade na mestni komite LMS, ki ni pravočasno posredoval in zagotovil organizaciji delavno vodstvo, ki bi nadaljevalo z delom na gimnaziji. Veliko boljši so vaški aktivni, ki vključujejo veliko mladine, vendar tudi kmečki mladini ni nihče posvečal posebne pozornosti, ter je bilo vse delo prepuščeno stihijnemu razvoju. OZZ in LMS pa sta sedaj organizirali kmečke nadaljevalne tečaje, v katerih se bo kmečka mladina strokovno vzgajala. Ta mladina bo potem lahko nosilec naprednega gospodarstva na našem podeželju.

Glas naših bralcev

Promet v Selški dolini

Imam srečo (pa tudi nesrečo), da se večkrat vozim z avtobusi. Tako me je pot zanesla tudi v Selško dolino, kjer sem opazil, da v prometu ne gre vse tako kot bi želeli. Avtobusna zveza iz Skofje Loke je dvakrat dnevno in sicer tako, da se nekateri ljudje upravičeno pritožujejo. Avtobus pelje v Zelenjke ob 12.45 in ob 16. uri,

nazaj pa ob 6. in 14. uri. Izgleda, da je ta voznik red sestavljen v dogovoru s hoteli in lastniki prenočišč, kajti skoraj vsak potnik, ki ima opravka v Selški dolini, mora tam prenočiti (in prenočišča so tam še zelo redna).

Podjetju »Transturist« iz Sk. Loke ne predlagamo, naj spremeni sedanji voznik red, pač pa naj se število voženj poveča tako, da bi odhajal iz Skofje Loke en avtobus že zjutraj (v Zelenjke bi pripeljal tudi pošto) ter pot nadaljeval vsaj do Zalega loga — zvečer pa bi se vračal.

Druga stvar je dolžina proge. Avtobus pelje največkrat le do Zelenjnikov, ostala dolina tja do Sorice pa je tako rekoč odrezana od sveta. Morebiti bi se izplačalo progo podaljšati do Tolmina (vsaj enkrat dnevno), saj bi na ta način tudi Tolminci imeli malo krajšo pot do Ljubljane.

Opomnimo naj še na cene voznih kart, ki so v primeru s cenami po drugih krajih precej nesorazmerne (tako n. pr. stane od Skofje Loke do Zelenjnikov 110 din, za približno enako dolgo vožnjo od Kranja do Trzinca pa plačajo 55 din). Zanima nas, po kakšnem kriteriju se postavljajo te cene.

F. F.

Malomarnost ali nesramnost?

Skoraj bomo praznovali 10. obletnico osvoboditve in izgona okupatorja iz naše dežele, pa se še največ ljudi in krajev, kjer obujajo spomine na okupacijo z nemškimi tablicami na hišah. V Lescah je na primer še nekaj hiš, ki še deset let po osvoboditvi nosijo tablice z napisom »Lees« (tako hiša št. 9). Ne vem, kdo je vreden tega obsojanja, hišni lastniki ali občinski ljudski odbor? Kaj si mislijo številni tuji, ki potujejo skozi Lesce in gledajo te tablice, si lahko predstavljamo.

P. U.

NAČRTI TOVARNE »ISKRA« ZA LETO 1955

Le nekaj strojev več in produkcija bo za 41 odstotkov večja

Člani delavskega sveta so se na zadnji seji pogovorili o delu v preteklem letu in o načrtih za letošnje leto, zlasti pa o potrebah, ki jih ima »Iskra« za uspešen razvoj v prihodnosti. Izračunali so, da plana za letošnje leto v primerjavi s preteklim, ne morejo povečati, ker jim v prvi vrsti manjka strojev in prostora, pa tudi strokovnjakov, zlasti konstruktorjev. Prišli so do zaključka, da morajo, če hočejo zadostiti vsem potrebam in naročilom, kupiti v inozemstvu nekaj strojev in zgraditi tudi nekaj novih prostorov.

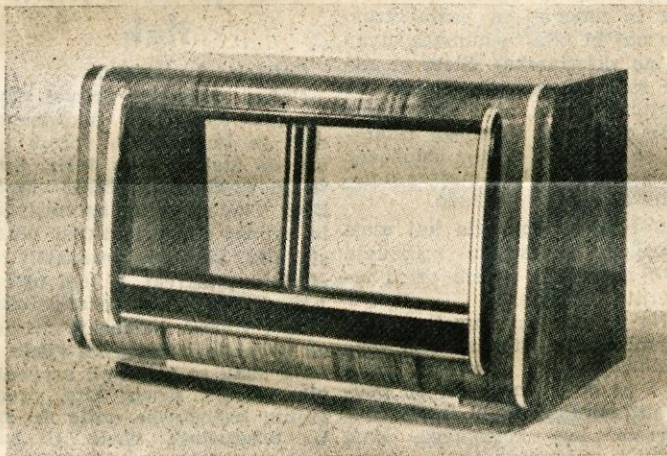
Danes v tovarni »Iskra« delavci še približno 45 odstotkov proizvodov izdelajo ročno. Z nabavo novih strojev pa bi se brez dvoma ta odstotek precej zmanjšal, izdelki bi bili kvalitetnejši, čas izdelave bi zmanjšali, zato bi bili izdelki tudi cenejši, proizvodnjo pa bi lahko še znatno povečali. V letošnjem letu nameravajo kupiti v inozemstvu

razne stroje v vrednosti 114 milijonov dinarjev, pri čemer bi prihranili v 1 letu 256.110.000 dinarjev. Število strojev bi povečali le za 6,3 odstotke, produkcijo pa za eno in pol milijarde dinarjev ali za 41 odstotkov.

Za leto 1955 pa so predvideli tudi potrebno vsoto denarja za gradnjo trenutno najnujnejših prostorov.

Za vse to pa potrebujejo precej denarnih sredstev, za katere upajo, da jih bodo sicer težko, toda vseeno dobili. Nekaj deviz že imajo, nekaj jih bodo dobili s prodajo svojih izdelkov na inozemskih tržiščih, upajo pa tudi, da bodo našli razumevanje za svoje potrebe pri oblastnih organih. Da bi lažje ostvarili svoj načrt, bodo svoje izvozno področje še povečali, kar pa jim verjetno ne bo težko, saj že danes izvažajo v mnoge dežele Bliznjega in Srednjega vzhoda ter Južne Amerike.

nje po njihovih izdelkih — radijskih omarih, je v vsakim dnevem raslo. Zato so sklenili povečati svoj obrat. V začetku so z velikimi težavami preuredili že napol porušeno poslopje bivše Bergantove tovarne v Medvodah, kamor so se 1. 1950 tudi preselili. Po preselitvi so eno leto izdelovali samo radijske omare, polagoma pa so začeli prihajati naročila za razne pladnje, katere so začeli z velikim uspehom izvažati v Anglijo. Tudi radijske omare izvažajo, predvsem na Madžar-

Ivo Porenta - Vojko

5

gočnega kraljestva Grintovcev. Po strminah Kočne se je razlegla bojna pesem »Na juriš! Na juriš! Na juriš!« in prevzeti od bojne ognja smo drveli naravnost proti nemškim streljalcem. Pomešali smo se s sovražniki in se bili mož proti možu...

Boj je divjal z vso silo. S puškinimi kopiti smo udrihali po jeklenih čeladah, da so rezko zvenketale in si z brzostrelkami utirali pot skozi živo gmoto potnih teles. Bil je pekel streljanja, kričanja in kletvic.

Komandant Ferdo pa je s krepko roko vodil svoje. »Bijte Svabe!«, je kričal in njegov glas je bil še vedno enakopričevalen. Šest obenem ga je naskočilo in vseh se je otrese. Surov, veličasten in lep je bil, ko je z raztrgano in okrvavljeno srajco letal po položaju med razbitimi trupli in ob stokanju ranjencev bodril razredčene partizanske vrste.

Ciril je vihtel puško in s kopitom sekal po vseh, ki so se mu postavili na pot. Pobil je Svaba, ki se je opotekel in padel v sneg, potem pa divje in kot brez uma udrihal po njem: »Na! — Za očeta in za mater! — Za domačijo! Na-a-a! Se-le, ko so se izpod jeklene čelade pocedili pasji možgani, je odnehal. Potem je začutil, da mu vre kri iz rane in se enkrat se mu je vžgal v duši gnev. »Ciril!« mi je zaklical, »ne pusti se! Ne daj se! Tvoje telo naj bo eno samo maščevanje! Pomeril je na najbližjega Nemca, ki mu je prišel pred puško in stisnil petelina. »Prav! — Pa umri, če že hočeš! Oni se je zazibal, se skril in obležal.

»Zmaga je naša! Tako bije partizanska puška!«, je vpil težkoranjeni mitraljezec Peter. Stal je naslonjen na skalo in še vedno streljal v temne zelene gruče Nemcev, ki so se valile v dolino. Streljal je, ne da bi meril, iz vratu pa mu je lil curek krvi.

V tem klanju smo stali kot bori na skali. Vik in krik se je potapjal v melodijo smrti, ki so jo peli mitraljezi in ročne bombe. Vedno manj je bilo Nemcev, ki bi se vzpenjali v hrib. Večina jih je obležala pod nami.

Pod Grintovci sta zavladala mir in spokojnost. Na Južnem nebu je zagorela večernica in neke daleč se je bliskala zarja upanja na končno zmago...

Konec

Partizanske razglednice

Juriš

»Ogenj! Udarite tovariši!«, se je zaslišal mogočen glas komandanta in takoj spet zamrl v surovem ropotu. Mučno napetost so prekinili rafali mitraljezov. Bliskovito smo napadli z vsem orožjem in sovražnika presenetili. Oni tam spodaj so nekaj korakov tekli, dokler se ni prvi izmed njih zgrudil v ognjenih sunkih strojnice. Ostale smo prisilili k tlom. Pokanjen pa ni prestalo ne z ene, ne z druge strani. Spet so se dvignili. Kot hijene so se plazili iz vseh strani proti nam. Vedno bliže so prihajali, mi pa smo delali z municijo kot z zlatom.

Megleni pajčolani so ovili pobočja košute in ko so se za trenutek spet dvignili, so bili Nemci že čisto blizu.

»Predajte se! Predajte!«, so kričali, toda naše puške so jim zaprle umazana usta.

»Bombe! Bombe! Nadjne!...« se je razlegal besen Ferdo, glas in vžigalci bomb so udarili ob kopita pušk, takoj nato pa so letele železne krogle nad nasprotnikove glave. Strašne eksplozije so ohrabile partizane, Nemci pa so poskočili z okretnostjo, ki jo daje groza.

»Juriš!«, je spet zaklical komandant. »Juriš!«, je odgovorilo štirinosemdeset grl, j-u-r-i-š, je odmevalo v pobočjih mo-

Od hleva do nove tovarne

S kreditom, ki bi ga tovarna potrebovala za razširitev, bi zaposlili še 500 ljudi - Resitev socialnega problema kmune

Ko pridete v Zelezničke, se vam bo prav gotovo zdelo, da se svet tu neha, še prav posebno, če ste te kraje obiskali prvič, kot jaz, čeprav pelje razmeroma široka, vijugasta cesta naprej v Podbrdo in še dalje na Primorsko. Do biš vtis, kot da so ti Vansovci, Kovaški vrh in Ratitovec s soslednjimi hribi, preprečili pot. No, zaradi mene bi se svet v Zelezničkih tokrat lahko tudi nehal, saj tako ali tako nisem bil namenjen dlje kot do tu. Tovarno »NIKO« sem si želel ogledati in napisati nekaj o njej.

NJIH PROIZVODE sem že dostikrat videl na najrazličnejših velesejmih in razstavah in tudi na Gorenjskem sejmu. Moram reči, da so napravili name globok vtis. Od tod morda tudi želja, spoznati enkrat življenje ljudi, ki te proizvode izdelujejo.

Zaman sem se trudil, da bi že skozi okno avtobusa zagledal tovarno, ker sem si jo predstavljal kot pravo tovarno — čeprav manjše poslopje, vendar z velikimi prostranostmi okoli, kot so številna poslopja po vojni zgrajenih podjetij v naši državi. Že bi se bil vdal misli, da morda nisem prišel v pravi kraj, če ne bi natanko vedel, da je »NIKO« prav v Zelezničkih in če ne bi šel, ko sem že bil stopil iz avtobusa, mimo stavbe, kjer je bil napis: »Občinski ljudski odbor Zelezničke«. Torej sem le prav prišel.

Povprašal sem kar prvega moidočega, kje je tovarna in takoj me je napotil v pravo smer. Saj v Zelezničkih ni človeka in otroka, ki ne bi vedel kje je »NIKO«. To ni prav nič čudnega!

Niti snovanje kmune za Selško dolino s sedežem v Zelezničkih ni pripomoglo v taki meri popularizaciji Zelezničkov, kot so to v prvi vrsti napravili proizvodi tovarne. Temu lahko zahvalijo občani, da zna že marsikdo v naši državi in tudi prenekateri inozemec, s prstom pokazati na karti — Zelezničke.

»IZ NIČ NI NIČ« — pravi star pregovor in to je res. V Zelezničkih pa so dejansko začeli skoraj iz nič.

Ko so leta 1945 v gorenjskih hribih prenehale pokati partizanske puške, so se vrnili tudi partizani in Zelezničkovi na svoje domove. Skrbelo jih je kako bo z delom, čeprav so si utili, da bo v novi državi, ki je zgrajena na naprednejših temeljih, drugače. In res! Ni bilo treba mnogo govoriti, da se je Niko Zumer, mehanik in sedanji direktor tovarne, sporazumel s tovariši in ustanovili so mehanično delavnico, zarodek tovarne, ki daje kruh vedno večim delavcem ne samo iz Zelezničkov, ampak iz vse Selške doline. Zumer je edini imel nekaj strojev, ostali njegovi tovariši pa razen dobre volje in pridnih rok niso imeli ničesar.

1946. leta so že ustanovili zadružno s 15 člani, od katerih je bilo 9 vajencev. V začetku so izdelovali le risalne žebličke, papirne in palične sponke. Začeli pa so pripravljati obenem orodja za proizvodnjo »mehanike«. Prostor, v katerih so delali, so bili vedno tesnejši. Resitvi tega problema pa je pripomogla nacionalizacija, ki je odvzela nemurju Jägerju njegovo imovino — hleve in drugo. Tja v hlev so namenili preseliti svoj obrat. Preuredili so ga z udarniškim delom, poleg tega pa so vpeljali 10-urni delavnik, čeprav je bilo plačanih le 8 ur.

Počasi, a vztrajno, z ogromno volje in truda so se razvijali. »Mehanik« — proizvod katerega so izdelali prvega dne le dva komada, izdela danes 7 delavcev v 8 urah 1800 komadov. — Pred dobrimi tremi leti pa so začeli že tudi s proizvodnjo analitskih in preciznih tehnic, kasneje laboratorijskih centrig in mešalcev. Magnetna lučka — najnovejši proizvod, je že na tržišču, medtem ko bodo mognetni vžigalniki že v začetku leta v prodaji.

ŠTEVILKE SO SUHOPARNE, z njimi se ukvarjajo le birokrati, boste dejali. Strinjam se! Vendar če imajo tako vsebino, kot te, se jih vsekakor izplača navesti.

Bruto produkt, ki je lansko leto znašal 117 milijonov, so letos dvignili na 206, prihodnje leto pa bo znašal že 320 milijonov.

Stroji in delavci so že sedaj skoraj drug na drugem, če bi pa lahko preselili oddelek za laboratorijski material v nove, večje prostore, bi samo v enem letu zvišali bruto produkt na 1 milijardo 52 milijonov dinarjev. Kaj to pomeni? Že v enem letu bi lahko tovarna vrnila skupnosti vse posojilo!

Idejni načrt za izgradnjo novega poslopja je že izdelan. V prvi gradbeni etapi bi potrebovali za stavbo 143 milijonov in za stroje 123 mil., od katerih odpade znatno manjši del na uvožene. Na ta način bi potrebovali v letu 1955 60 milijonov kredita in leta 1956 še ostalih 206 milijonov.

SVOJO PROIZVODNJO preusmerjajo tako, da proizvajajo le tiste proizvode, katere uvažamo. Tako so samo v letošnjem letu prihranili državi 252 milijonov deviznih dinarjev. Z razširitvijo obrata pa bi zadostili 80% vsem domačim potrebam po proizvodih, ki bi jih izdelovali. To pomeni znatno olajšavo, ker se močno zmanjša odvisnost od zunanega trga.

SKORAJ BI ŽE samo hvala pel kovinarjem iz Selške doline. Ni dvoma, da jih je treba vsekakor pohvaliti, ker so res postrtovalni in delovni. Vendar sem pri pregledu materiala za zadnjo sejo OLO, v poročilu o finančni izpolnitvi družbenega plana za prvih 9 mesecev letošnjega leta zasledil številko, ki kaže, da znaša dobiček od do-seženega bruto produkta v tem podjetju 36 odstotkov.

Ali ni to malo prehudo? Ali se ne bi morda dalo delati z manjšim dobičkom? Ali ne meče ta številka senco na vse do-sezanje uspehe podjetja?

TAKO JE V ZELENJSKIH. — »NIKO« — to so Zeleznički in obratno. Vse živi in dela za tovarno, tovarna pa nudi delavcem zaslužek in kruh. Razvoj tovarne bo lahko prispeval k izboljšanju življenjske ravni ne le Zelezničkarjev, temveč vseh prebivalcev Selške doline. Že sedaj, češ čas pa še toliko bolj, ne bo več treba govoriti o Zelezničkih kot o »kraju beračev«.

Tudi kmuna za Selško dolino, ki bo imela sedež v Zelezničkih, bo lahko v marsičem temu pripomogla. I. Ausec

Alkoholizem se da omejiti

S seje upravnega odbora Gostinske zbornice v Kranju

Ni prav nobenega dvoma, da se je treba z vsemi močmi boriti proti alkoholizmu, vendar je nemalo važno, kje in na kakšen način se bomo spopadli s tem družbenim problemom.

Dejstvo, da se je tudi Gostinska zbornica za okraj Kranj lotila tega problema in ga obravnavala na zadnji seji upravnega odbora, je vsekakor pohvalno in vzpodbudno. To tembolj, ker je anketa med šolsko mladino v kranjskem okraju pokazala, da je med 12.876 mladink in mladincev 4899 takih, ki uživajo alkohol. Verjetno bi podobna anketa med preostalno mladino v okraju pokazala še dosti slabšo sliko.

Pri vzgoji mladine moramo težiti za tem, da ji sploh preprečimo, seveda kolikor je mo-

gotavljanjem, da bo lahko vsak obiskovalec dobil v gostilni oziroma gostinskem obratu tudi čašo sadnega soka, če ga bo zahteval, žal to ne drži. V Kranju recimo, razen v »Slaščičarni in kavarni« ter v gostilni »Pri Knedlnu« sadnih sokov ni moč dobiti.)

Številke so dostikrat kaj trmaste. Zato nam bo več kot jasn dokaz dosedanje jalove borbe gostinskih podjetij proti alkoholizmu dejstvo, da so gostinska podjetja v kranjskem okraju leta 1953 napravila 316 milijonov dinarjev prometa z alkoholnimi in le 16 milijonov dinarjev z brezalkoholnimi pijačami. In ob koncu še tol Sklepi zbornice so obvezni le za člane zbornice, kako pa bodo ta sklep izpolnjevali nečlani?

Tudi zagovori odgovornih uslužbencev gostinskih podjetij, češ da med prebivalstvom ni dovolj zanimanja za brezalkoholne pijače ter da bi se jim odprta steklenica sadnega soka, predno bi jo prodali pokvarila, ne drži. Prav gotovo je tu drugo ozadje: menda se s sokovi da le premalo zaslužiti.

Vsi smo si edini, da je treba alkoholizem v sedanjem položaju vsaj kolikor se da omejiti, ker izkoreninili to družbeno zlo še ne bomo tako kmalu. Toda nadvse pomembno pa je, kako se bomo lotili tega problema.

Zato bo v tej splošni akciji truba najti še marsikatero obliko te borbe in morda poseči še po drugačnih ukrepih kot doslej.

POPRAVEK

V 50. številki našega lista v preteklem letu smo pod »Glasom naših bralcev« objavili članek: Za 60 dinarjev. Članek popravljamo v toliko, da kinodvorana v Kranju nima stojšč, zato tudi za koncert Slovenskega okteta niso bila v prodaji. Pač so bili za dijak v prodaji priklonni sedeži, ki pa jih žal dijaki niso dobili, temveč so jih pokupili drugi poslušalci.

Uredništvo

Pozivamo vse gasilce Prostovoljnega gasilskega društva — Kranj, da se udeležijo obnega zbora društva, ki bo v soboto, 8. januarja ob 19. uri v shrambišču.

J. P.

Za ponovno centralizacijo?

Uspehi in neuspehi reorganizacije trgovine v kranjskem okraju

Reorganizacija trgovin je povzročila že v samem začetku nemalo razprav. Danes se ponovno mnogo razpravlja o teh problemih. Izgleda, da smo preveč dosledno izpolnili Uredbo o reorganizaciji, ker predlaga sindikat, — v javnosti pa je že tudi novi osnutek uredbe o trgovini — ponovno delno centralizacijo trgovin.

Za osvetlitev teh problemov v kranjskem okraju pa naj posluži prispevek Iva Šefica, ki je lahko spodbuda za splošno razpravo o vprašanih trgovini na Gorenjskem.

V trgovini z živili na drobno so se zaslužki znižali od 12% na 7—9%, pri manufakturnem blagu pa so ostali isti. le v prometu s sadjem in zelenjavo so se neutemeljeno zvišali.

S povečano konkurenco med trgovinami na drobno, se je znatno izboljšal tudi odnos do kupcev. Skrb za odjemalca in njegovo naklonenost je sedaj čutili skoraj v vsaki trgovini. Vse to je seveda samo po sebi prineslo v trgovino tudi druge dobre spremembe, ki si izražajo zlasti v večji izbiri blaga.

Kolektivi samostojnih trgovin morajo kolikor je mogoče varčevati z izdatki, skrbeti morajo za večji promet in podobno. Zaloge v trgovini na drobno so se zmanjšale (tudi kot posledica splošnega stanja na trgu), kakor tudi obratni krediti. Povečali pa so se krediti za trgovino na debelo. Vse to je seveda naravna posledica decentralizacije podjetij, ki pa kaže, da se hitrost biagovnega obtoka ni zmanjšala, marveč pospešila, ker samostojne trgovine delajo z neznatnimi zalogami in blago hitreje vnovčujejo.

Šele nova organizacija trgovine je končno tudi pokazala prave strokovno vrednost našega trgovskega osebja. Opažamo, da imamo nekaj sposobnih mladih kadrov, ki lahko uspešno vo-

dijo samostojne trgovine, saj se je spodbuda razvila tako v iskanju blagovnih virov kot odjemalcev — potrošnikov. Tudi skrb za strokovno usposobljenost poslovočij nismo pogršali. To bi bile v grobem le dobre strani reorganizacije, naš načene slabosti.

men pa je pokazati tudi dolan Največji uspeh je doživela reorganizacija v Kranju, kjer je bila opravljena premišljeno in preudarno. Osamosvojile so se le močnejše trgovine, manjše pa so ostale v sestavi trgovskih podjetij, ki še naprej uspešno poslujejo.

Slabše je v Škofji Loki, kjer so se osamosvojile tudi nekatere prodajalne, ki za to nimajo pogojev, ker imajo zelo majhen promet in le po enega uslužbenca. Zaradi tega so le-te začle v precejšnje težave in jih bo treba pripojiti drugim trgovinam ali podjetjem ali pa ukiniti, ker nimajo pogojev za samostojno poslovanje.

Nekatere trgovine so pričele samostojno poslovati brez zadostnih materialnih sredstev. S plačnimi skladi so neke razporežali precej na široko, druge pa uslužbenci kljub marljivemu delu niso prejeli 100 odstotnih plač.

Največ težav je povzročilo knjigovodstvo. Večina manjših

trgovin ima honorarne knjigovodje, kar je seveda le začasna rešitev. Državni organi in banke zahtevajo isto od male trgovine kot od velikega podjetja, kar uslužbenec manjših obratov zelo obremenjuje. Odnosi med poslovočjem in knjigovodjem marsikje še niso dovolj razčiščeni. V nekaterih primerih je o vsem odločal knjigovodja, poslovočja pa je le nabavljala in prodajala blago.

Proizvajalna podjetja večinoma niso hotela imeti opravka z novimi trgovinami, tako da gre danes blago od proizvajalca do grosista — detajlista in potrošnika, kar še daleč ni vedno nujno. Čas bi že bil, da bi proizvajalci trgovali tudi z detajlisti, zlasti če ne gre za nakup malenkostne količine blaga. Skrajšana pot od proizvajalca do potrošnika bo skupnosti le koristila in trgovino na drobno osvobodila sedanje odvisnosti od gosobodov.

Ena izmed bistvenih pomanjkljivosti pa je družbeno upravljanje v samostojnih trgovinah. V obratih, kjer je zaposleno pet ali več ljudi je to še kolikor toliko zadovoljivo, čim manj pa je uslužbencev, tem slabši je položaj. Če temu pristojemo še dejstvo, da tržna in finančna inšpekcija vse premalo nadzira trgovine — prav povečan nadzor pa je eden izmed osnovnih pogojev te organizacije — potem nam je jasno, da so osamosvojene trgovine preveč prepuščene same sebi in da je njihovo poslovanje vse preveč odvisno od posameznikov, kar ima lahko slabe posledice.

Takšno je stanje po reorganizaciji trgovine v našem okraju. Pri nas ne moremo reči, da organizacija ni uspela, marveč ravno obratno. Treba pa bo odpraviti sedanje pomanjkljivosti organizacije in jo še bolj utrditi.

„Glas Gorenjske“ v vsako gorenjsko hišo!

MESEC JANUAR — MESEC »GLASU GORENJSKE«, to je geslo, s katerim prihaja naše uredništvo pred naročnike, bralce in prijatelje našega lista.

Doseči želimo, da bi naš list prodrl v še tako zakotno hišo na Gorenjskem, želimo, da bi »Glas Gorenjske« brali prav v vsaki vasi — skratka povsod!

Več tovarišev, oziroma tovarišic, se je že javilo, da bodo za »Glas Gorenjske« nabirali nove naročnike. Tovariši Tone Pipp, učitelj iz Zabnice je dosedaj že zbral pet novih naročnikov, šolski upravitelj iz Zalega loga tov. Hinko Nečimer pa deset. POSNEMAJTE SE VI! Bloke za nabiranje novih naročnikov lahko vedno dobite v upravi našega lista.

V današnji številki pa smo pripravili našim bralcem posebno nagradno anketo, z željo, da bi nam naši bralci odgovorili na postavljena vprašanja:

1. Kaj vam najbolj ugaia v našem listu?
2. Kaj najraje berete: politične, gospodarske ali kulturne članke?
3. Ali menite, da je treba naše rubrike: »Iz sodnih dvoran«, »Nesreče«, »Gibanje prebivalstva« še povečati?
4. Ali mislite, da je treba priobčati obširnejša poročila s seji Okrajnih ljudskih odborov ter morda objavljati tudi sprejete odloke?
5. Kakšno je vaše mnenje o tehničnem izgledu našega lista? Kaj bi se dalo po mnenju mnenju še izboljšati?
6. Ali vam ugaiajo naši podlistki? Kakšne podlistke bi najraje brali?
7. Ali berete raje daljše ali krajše članke?

Za tiste, ki bodo najbolje odgovorili na postavljena vprašanja, katere je treba dostaviti v naše uredništvo najkasneje do 20. januarja t. l., smo pripravili nekaj nagrad: I. nagrada 1500 dinarjev; II. nagrada 1000 dinarjev; III. nagrada 500 dinarjev; od IV. do X. lepe knjižne nagrade uredništva; od XI. do XV. nagrade pa je prispevala Tovarna likerjev in sadnih sokov »Belsad« iz Črnomlja v Beli Krajini, po eno steklenico izbrana likerja.

PONOVNO OPOZARJAMO NAŠE NAROČNIKE, da jim ni treba pošiljati denar za naročnino po pošti, ker bodo zaslo naročnino pobirali pismonoše. Zato prosimo, da cenjeni naročniki to upoštevajo!

NE POZABITE! Kdor bo plačal naročnino za »Glas Gorenjske« za vse leto 1955, najkasneje do konca februarja, bo upoštevan pri velikem nagradnem žrebanju, ki bo zajelo vse naše naročnike. Žrebanje bo v začetku marca!

Nagrade:

RADIO APARAT
KUHNJSKA OPREMA
GRADBENI MATERIAL
TEKSTILNO BLAGO
OBUTEV VSEH VRST itd.

ZATO POHITITE IN NAROČITE »GLAS GORENJSKE«!

Slabega novinarja propadla reportaža

NEKAJ ZA NAŠE ŽENE Sobica - prijeten dom

SEJA UREDNIŠKEGA ODBORA...

»Kapoti« so združili glave, preudarili in sklenili, da bo Lole — ki je pravkar nastopil od ustanov in posameznikov tolikokrat prekleti novinarski poklic — napisal reportažo.

IN LOLE JE UBOGAL. Naročili so mu, naj napiše reportažo »o žitju in bitju pred poročnim uradom«.

»To je važen družbeno-socialni problem«, si je mislil Lole. Šel je in stal pred občinskim poslopjem v dežju, snegu in mrazu, iskal navdih, podatkov in dogodkov, prisluškoval tu in prisluškoval tam... Vztrajal je junako — do zadnjega diha.

Vendar je moral odnehati. Ničesar ni bilo zanimivega.

»Te reportaže se ne da napisati«, je klavrno raportiral svojim predstojnikom.

»Boš pa drugo!« Ta odgovor odgovornega ga ni vznemiril, kajti pripravljen je bil storiti vse.

IN LOLE JE ZOPET odšel. Kaj noče napisati? O komunah se je že dosti čekalo, o stanovanjskem vprašanju je že sam preveč čekal — in to sta dva glavna problema, ki trenutno najbolj razburjata »družbeno življenje« naše »mle slovenske domovine«.

Premišljeval je. Pisati reportaže ni lahka stvar. Seveda, če deliš same pohvale in »poklone«, če pišeš o »velikih uspehih«, o »hvalevrednih prizadevanjih«, o »odličnem gospodarstvu« te ali one ustanove ali podjetja — potem je vse v redu. Toda če se spustiš v stvari, ki smrdijo, kjer ni vse tako kot bi moralo biti in zavijtiš malo svoje novinarsko pero nad izkoriščevalci in goljufi, nad lenuhi in budaki — tedaj gorje ti. Najmanj kar se ti lahko zgodi je to, da te proglase za družbi škodljivca, ker pišeš stvari, ki jih »ljudstvo ne razume«. Še vedno je pri nas vse preveč razširjen nazor: časopis naj prinaša novice — in hvale. O kaki družbeni kritiki se nam le še bolj sanja.

Lole je to dobro vedel, zato je dolgo preudarjal in iskal

Vse osebe so izmišljene in vsaka podobnost je zgolj slučajna!

prave poti. Tako dolgo je tuhtal, da so se mu misli že začele skoraj kisati.

Končno jo je le »pogrnjal«. Napisal bo socialno reportažo — reportažo o »občinskih revežih«. Morda sta mu za to dala navdih dva »socialna« dogodka, ki sta mimogrede obležala v njegovem spominu: zadnjič je srečal mlađega berača (levo roko je imel malo pohabljenjo), ki je »trd kot čep« stal pred postajnim poslopjem v Kranju in prosjačil — nekaj dni potem pa je srečal, ko je sedel v točilnici hotela »Evropa«, silno majavega moža z značko ZB (trdil je, da je bil v taborišču Dachau), ki ga je prosil, naj mu žrtvuje nekaj dinarčkov, da se bo lahko peljal domov na Jesenice. Gre iz bolnišnice in nima denarja —

DA BI SI POISKAL PODATKE o »socialnih problemih« se je odpeljal Lole na teren. Obiskal je mestno občino v Lamlu.

»Ja, veš, jaz pa iz principa ne dajem nobenih pojasnil novinarjem«, ga je navdušeno nagovoril predsednik LOMO Lamlu. »No, pa ker si ravno ti, Lole — se pa vsedi!« Ni izvedel mnogo. Samo en omembe vreden primer je našel prostor v njegovi beležnici. V Lamlu živi dekle (mlado, lepo razvito, s prijetnimi grudi, sočnimi ustnicami in zapeljivimi očmi), ki ima že tri otroke. Kolikor se je dalo ugotoviti, so vsi trije različnih očetov. Zaposlena ni, saj živi od otroških doklad in alimentov, ki jih morajo plačevati »sodnijsko ugotovljeni očetje« in verjetno nekaj tudi od »podpore« njenih klientov. Za otroke, ki morajo raztrgani in lačni ležati kar na surovi slami, se ne briga. Čemu le?

Zadnjič bi ji kmalu umrli. V luknji, kjer stanujejo, je tako pasje mraz, da so bili, ko je prišla po dolgem romanju njhova »mati« domov, že napoli zmraznjeni. — Z drgnjenjem in zdravniško pomočjo je uspelo

»Favlihi« je bral, da »v Kranju, v Prešernovem domu, kjer naj bi šolariji — vojne sirote našli svoj novi dom in ljubezen, nekateri pedagogi tako bunkajo in klofotajo svoje varovance, da imajo te dvakrat sirote zavetišče bolj za arest, kot za dom.« In da se v domu »menda« najboljše počuti sam upravnik, zlasti sedaj, ko si je napravil de-

jo) malo rogačo. Kajti tem je dosti bolje, saj sedijo doma, vlečejo podporo za časno nezaposlene in izjemajo državo in svoje starše. Tudi to je ne mudi, da sedijo za pisalnimi mizami v njenem podjetju dekleta, ki imajo komaj 4 razrede nepriznane nemške meščanske šole. Zaveda se pač, da je vsak začetek težak in grenak...

KER PA NI MOGEL dobiti več podatkov, je Lole žalostno ugotovil, da mu je tudi ta reportaža splavala po vodi. Ko

žurstvo in si ga kot čezurno delo pusti lepo honorirati. Dokler ni on dežural, to delo ni bilo plačano.

»To je snov za reportažo«, je ves navdušen planil Lole in takoj oddiral v internet. Toda doživel in videl je prav nasprotno, kar je pričakoval:

Na dvorišču je ravno pred upravnico vrgel nek pobič svoje pokrivalo v blato.

»Poberi kapo!« mu je ukazala upravnica.

»Ne bom je!«

»Poberi!« Toda trmoglavac se ni gnil.

(»Mojduš, bi mu jo prisolil«, si je mislil Lole. Gotovo bi se tudi vi strinjali z njim.)

Priskočil je drug deček in jo hotel pobrati.

»Ne, on jo bo!« je dejala upravna in se z ostrim pogledom obrnila k trmoglavcu.

»Ne bom jo in jo ne bom!« je zmagoslavno zaključil in nastavlil lice. »Pa me udarite, če si upate!«

Lole je zazijal in šele čez čas mu je padlo na um, da je to pravzaprav posledica »vzgojnega« pisanja o vzgoji našega »Pavlihe«, ki ga tudi otroci kaj radi prebirajo. V svojo beležko pa si je Lole zapisal še: »Tudi 'Pavliha' mora pisati resnice (čeprav v humoristični obliki), ne pa takih laži, kot je ta, da si upravnik Prešernovega doma pusti honorirati svoje dežurstvo.«

KAKOR JE GLEDAL, vselej je prišel do zaključka, da tudi te snovi ne bo za pošteno reportažo. Nekoliko obupan in ves zbežan se je zaletel še v poslednji problem, v brezposelnost. Slišal je neke, da je zadnje čase pri nas mnogo ženske delovne sile brez zaposlitve.

Odšel je v neko podjetje. »A, od Gorenjske štipe«, ga je pozdravil prvi »piontar« (prava pisarniška podgana) in ga zvišalo pogledal. Pri njem se tega ni mogel zvedeti, kaj pripravlja podjetje za Novoletno jelko.

Po raznih privatnih »kanalih« pa je izvedel, da dela v nekem oddelku tega podjetja (kot navadna delavka pri stroju) dekle, ki ima popolno srednješolsko izobrazbo (ekonomski tehnikum), ki pa je še zadovoljna in hvaležna, da ima sploh zaposlitev in da si lahko sama zasluži vsaj skromen kruhek. Sicer se ji tiste, ki že skoro dve leti čakajo na razna knjigovodska in druga administrativna mesta (čeprav imajo le kak razred gimnazije ali pa celo le tečaj — in se jih zato podjetja otepa-

je šel utrujen proti uredništvu in srečal stalnega dopisnika za njegov časopis, se mu je prijateljsko izpovedal.

»Ti si butec«, ga je potolažil stalni dopisnik. »Ne znaš si dobiti zvez, da bi izvedel kaj zanimivega. Zpomni si: najprej se moraš ljudem globoko prikloniti in se jim rafinirano priliziti.«

»Opozorim te pa še na tole: Na vsak način obišči tajnika in ga 'intervjuvaj'. V prvem članku ga lepo pohvali in ga prikaži kot enega najbolj zaslužnih mož našega mesta (ne pozabi njegovega imena omeniti vsaj v vsakem odstavku) — in mož ti bo za vse informacije rad na uslugo. Ne spreglej tudi gimnazijskega ravnatelja, ki je v vseh organizacijah in društvih — več, če že zaradi drugega ne, pa vsaj zato, da se mu bo dobro zdelo, da ga obišče novinar.«

Upam, da si je vse to Lole dobro zapomnil.

Adolf Čebulj

Dragi prijatelji!

Vedno sva si z odgovornim urednikom v laseh, ker mi za vsako številko odkaze tako malo prostora. Mnogo imam prispevkov, ki jih še nisem objavil, zato prosim moje pridne dopisnike, naj malo potrpijo in se naj ne hudujejo. V prihodnji številki si bom spet dobil malo več prostora in objavil vse, kar imam.

Pozdrav Vaš Kosibrin!

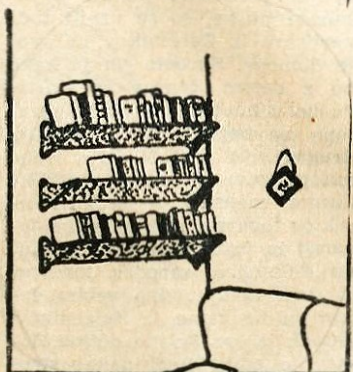
Kako je bilo na svatbi Dedka Mraza in snežink

Marsikdo si bo mislil, da hočem napisati pripovedko, pa vam bom le povedal, kako smo pomagali pripraviti darila Dedku Mrazu v četrti vzporednici 3. razreda osnovne šole v Kranju.

V začetku decembra smo se nekateri učenci in učence zbrali po pouku na kratek posvet. Na tem posvetu smo se dogovorili, kako bomo pomagali Dedku Mrazu pripraviti darila. Počasi in vztrajno smo zbirali denar. Kmalu pa smo videli, da

Težke stanovanjske razmere nam že precej let nudijo le skopo odmerjen stanovanjski prostor. Veliko samskih ljudi pa tudi številne družine bivajo v eni sami sobi. Ta »enoprostorna« stanovanja pa so neredkokdaj tudi vzrok večjim ali manjšim težavam. Tako si n. pr. kuhinjo deli med seboj več najemnikov in pogosto nastane

spremenimo v kuhinjo. Spodaj naj bodo police za posodo pa tudi na vrh lahko postavimo majhno omarico, kot kaže slika. Oboje pregrnemo z zaveso, ki naj bo v skladu z ostalimi pregrinjali in zavesami v sobi. Sobica, ki se nam je mesec ali dva po vselitvi še zdela udobna, postane sčasoma tudi pretesna. Mali dom je prenapolnjen in stanovanec zaradi tega greni življenje. Toda tudi temu se da pomagati. Mislimo moramo na preureditev, s katero bomo pridobili na prostoru. Pogosto imamo v sobi kos pohištva, ki nam dejansko ni potreben. Pa tudi velikostni učinek, četudi je to le navideznost, lahko povečamo s pravilno razporeditvijo predmetov, njihovo barvo in barvo sten. Pohištvo naj bo v tesnih prostorih svetlo in prostor se bo

nejo med njimi prav zaradi različnih želja pri souporabi neprijetni spori.

Najboljša rešitev je vsekakor ureditev prijetnega kuhinjskega kotička kar v sobi. V njem lahko nemoteno kuhamo kadarkoli in kolikor dolgo želimo, saj se nam na nikogar ni treba ozirati.

Za improvzacijo kuhinje ni potrebno kdo ve koliko prostora. Najpreprostejša je srednje visoka omarica s policami, ki jih spredaj pokriva zavesa, ali pa se zapira z običajnimi lesenimi vratci. Kuhalnik postavimo na zgornjo ploskev, ki naj bo po možnosti sestavljena iz dveh zložitljivih desk, da na ta način povečamo delovni prostor.

Kot nalašč za kuhinjo so pripravna tudi slepa vrata, v kateri nam mizar vdela police. Ena od njih nam lahko služi za delovno ploskev. Navadno kuhinjsko mizo prav tako lahko

sam od sebe širil. Tudi podobe na stenah naj bodo sestavni del notranje arhitekture. Moderno stanovanje lepo dopolnjuje tudi knjiga, položena na mizi ali omarici. Če imamo knjig več, jih ne zapirajmo v omare, ampak jih namestimo na police, ki delujejo bolj sproščeno.

Za police lahko najdemo prostor v zidnih vdolbinah, pod oknom ali pa ob kratki prazni steni. Tako razvrščene knjige v stanovanju prav prijazno učinkujejo.

POZIV

vsem podjetjem in zadrugam za predložitev letne davčne prijave o opravljenem prometu v letu 1954

Po določilih čl. 21 Uredbe o davku na promet (Uradni list FLRJ, št. 55/1953) so vsi davčni zavezanci, ki vodijo poslovne knjige oziroma knjige prometa, dolžni predložiti pristojnemu finančnemu organu letno prijavo o opravljenem prometu.

Zato pozivamo vse davčne zavezance področja OLO Kranj, ki so v letu 1954 bili zavezani voditi poslovne knjige ali knjigo prometa, da predložijo pristojnim finančnim organom LOMO Kranj, Tržič, Škofja Loka in OLO Kranj do konca JANUARJA 1955 LETNO PRIJAVO O OPRAVLJENEM PROMETU V LETU 1954.

V davčni prijavi je izkazati promet in obračunani davek po posameznih tarifnih številkah in davčnih stopnjah. Razen prometa, ki je zavezan plačilu davka, je treba v davčni prijavi navesti tudi ostali promet, ki ni zavezan plačilu davka in se izkaže v enem znesku pod nazivom »OSTALI PROMET BREZ DAVKA«.

Poleg prijave o opravljenem prometu in obračunanem davku naj podjetja predložijo seznam izvršenih vplačil s sledečimi podatki: datum vplačila, znesek vplačanega davka in konto NB, na katerega je bil davek nakazan.

Opozorjamo, da rok za vlaganje davčnih prijav ne bo podaljšan.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KRANJ
UPRAVA ZA DOHODKE

GLAS GORENJSKE

Izdaja:
Casopisno, založniško in tiskarsko podjetje
»GORENJSKI TISK«
Kranj, Koroška c. št. 6.
Direktor:
Šumi Nace.
Urejuje:
uredniški odbor.
Odg. urednik:
Slavko Beznik.

Telefon uredništva: št. 475, uprave 190 / tek. račun pri NB Kranj - okolica št. 624-T-127 / Izdaja vsako soboto. / Letna naročnina 400 din, polletna 200 din, četrtletna 100 dinarjev. Posamezna šte. stane 10 din

Dedkova straža — čistilke, ki smo se obrnili po pomoč še na naše očke in mamice. Ker Dedek Mrz rabi za svečano pogostitev lepo okrašeno jelko, smo mu tudi to oskrbeli.

Dolgočasni dnevi so počasi minevali in približal se je zadnji dan pouka v letu in težko pričakovani prihod Dedka Mrza.

Ker smo dobro vedeli, da Dedek Mrz pri pripravljanju nima rad, če mu stoji kup družbi pod nogami, smo vzeli vence, ki smo jih spletki iz smrekovih vejic in rdečih vrtnic in odšli v Prešernov gaj. Tam smo pred spomeniki počastili spomin na Simona Jenka, dr. Franceta Prešerna in padlih bazoziških žrtev. Posamezne učence so recitirale pesmi, Prešernu pa smo recitirali kitico »Zdravljice« vsi.

Po svečanosti nas je sprejel tovariš Franci z zračno puško. Postavili smo se v vrsto in drug za drugim streljali v cilj. Kdor je zadel, je streljal večkrat. Vsi nestrpni smo se vrnili v šolo. Pred razredom je stražila

„Svoboda“ Primskovo je vendar začela . . . „Via Mala“ na odru v Bohinjski Bistrici

Ob uprizoritvi Jurčičevega „Desetega brata“

Navajeni smo bili, da je igrala družina na Primskovem začela svojo sezono vsako leto že novembra. Letos pa žal ni bilo tako.

Zadnjič smo mimogrede pripomnili, »da dramska sekcija še dolgo časa pripravlja igro za igro — pa nobene ne uprizori«. Morda je bila ta opazka ostra, a vendar nekoliko upravičena. Gledališčniki — amaterji s Primskovega so že pred več meseci začeli z vajami in pripravi za uprizoritev »Matu- re«. Zaradi mnogih vzrokov (menda objektivnih) pa do te ni prišlo.

Mislili smo že, da je v delovanju društva, predvsem pa v delovanju igralske družine prišlo do nezdruževanja. Upri- zoritev Jurčičevega »Desetega brata« zadnje soboto in nedeljo v preteklem letu pa je pokazala, da ni tako. Društvo je ime- lo sicer težave — predvsem z dvorano — vendar to ni bistv- no vplivalo na življenje gleda- liške družine.

Znano je, da je dvorana na Primskovem silno slabo ogre- vana. V tistih primitivnih pe- čeh morajo po ves dan kuriti, da je vsaj malo možno nasto- pati. Javno je, da je taka kur-

java silno draga in prav zaradi tega so morali prenehati tudi s kino predstavami. Sedaj so to nekako uredili. DPD »Svo- boda« in TVD »Partizan« sta se zedinila, da bosta uporabljala dvorano skupaj — je premakli- ve stole bo treba kupiti, kar bo seveda zopet stalo — in da bodo s pomočjo LOMO in Zadruga (ki je lastnik te zgradbe) — vendar dokončno uredili parno ogrevanje, saj je del instalacij že dolgo vgrajen.

No pa se vrnimo nazaj na u- prizoritev »Desetega brata« (v Klemenčičevi dramatisaciji), s katero so člani dramske sek- cije »Svoboda« Primskovo otvo- rili svojo sezono. Delo samo je znana ljudska igra, zato ni ta- ko zahtevna, posebno ne za društva, ki imajo zadostno šte- vilo igralcev — (teh je pa na Primskovem dovolj).

Uprizoritev je zelo dobro u- spela in priznati moramo, da so dali mladi igralci prav vse iz sebe. Posebno posrečeni so bili nekateri množični prizori, zlasti prizor, ko vstopi Deseti brat.

jajo njegovemu razgibanemu značaju.

Največji uspeh od vseh na- stopajočih pa je prav gotovo žel gost Anton Eržen v vlogi Martinka Spaka — Desetega brata.

V vlogi starega Piškava je gostoval znani amaterski igralec Jardo Gogala. S svojo umirjeno igro in primernim glasom, je gledalce docela osvojil. — Stari primskovski igralec Viktor Biz- jak je nastopil v vlogi Krjav- lja. Bil je nadvse posrečen, zla- sti v zadnji sliki. V glavni žen- ski vlogi Manice smo videli mlado Cvetko Sokličovo. Ta o- drskih desk ni vajena, vendar je svojo vlogo dobro odigrala. Vedno pijanega Dolefa je za- dovoljivo podal Marijan Škofec. Dobra sta bila tudi gost Milan Pavlin v vlogi zdravnika Venc- lja in Silva Juhard kot njegova hči.

Pri »Svobodi« na Primskovem pa ni delavna samo dramska sekcija. Prav tako ali pa še bolj pridni so lutkarji, o kate- rih smo tudi v našem časopisu mnogo pisali.

Marljiva igralska družina Svo- bode v Bohinjski Bistrici, ki je osvojila na tekmovanju kultur- no-prosvetnih društev radovlj- skega okraja prvo mesto — je začela svojo sezono že zgodaj.

Najprej so ponovili Cankar- jevo dramo »Jakob Ruda« in z njo doživeli izreden uspeh. Pri igralcih se opaža zdrava tež- nja, da bi dela, ki jih postavijo na svoj oder, idejno dojeli in smiselno pravilno posredovali svojim gledalcem. Če upošteva- mo, da je po naših vaseh pre- cej ali pa celo največ takšnih igralskih družin, ki se poslu- žujejo vseh sredstev (plehkih, pogosto idejno nezdruženih gleda- liških del, pretiranega karika- ranja posameznih likov, nesla- nih burk), lahko trdimo, da so bistriški igralci na pravi poti, kajti oni ne streme za cenenim efektom, ampak jim je vodilo idejno in umetniško zdrava kul- turna vzgoja občinstva.

Za Dan republike so na pro- slavi uprizorili tudi zadnje de- janje »Velike puntarije«, v ne- deljo, 26. decembra 1954, pa so se predstavili z »Via Malo«. Poleg rutiniranih igralcev je nastopilo tudi nekaj mlajših, kljub temu pa je režiserju uspe- lo združiti nastopajoče v enoten kolektiv. Resno nastudirano de- lo je nabito polna dvorana gla- dalcev toplo sprejela. Lepo je dopolnjevala dogajanje na odru tudi domiselna scena, čeprav je bila zelo skromna (tudi tu do- kazujejo bistriški igralci, da na

Jesenice

V minulem letu je imela LU na Jesenicah 16 predavanj. Do- mači, predvsem pa ljubljanski predavatelji so imeli zanimiva strokovna, ekonomska, politič- na, kulturna in druga predava- nja. Najbolj obiskano je bilo predavanje prof. Draga Ulage, ki je govoril o smučanju. Ljud- ska univerza je imela tudi te- čaj angleškega, francoskega in nemškega jezika. Z letošnjim šolskim letom pa je uvedla tu- di strojepisni in stenografski tečaj.

Tudi sezona lutkovnega gledališča je pričela

Takrat je zavela z odra vsa to- plina in robotost Jurčičevega kmeta.

Igro je režiral mladi Tavčar, ki je poleg tega igral tudi vlogo Lovra Kvasa. Kakor je mlad, je nalogo režiserja opravil zelo dobro. Tudi vlogo učitelja je za- dovoljivo podal, vendar bi mu svetovali, da se podobnih vlog pa še ni dovolj močno, da bi lahko samostojno delovala.

Pod vodstvom poštvalnega tovariša Ambroža redno vadijo še tamburaši in ženski pevski zbor, ki ga že dolga leta z u- splehom vodi pevovodkinja Jul- ka Mandelj.

Prostote v zgornji dvorani je pred kratkim dobila tudi naj- mlajša sekcija — strelska, ki pa še ni dovolj močna, da bi lahko samostojno delovala.

V Žirovnici gradijo

Gimnazija bo kmalu pod streho

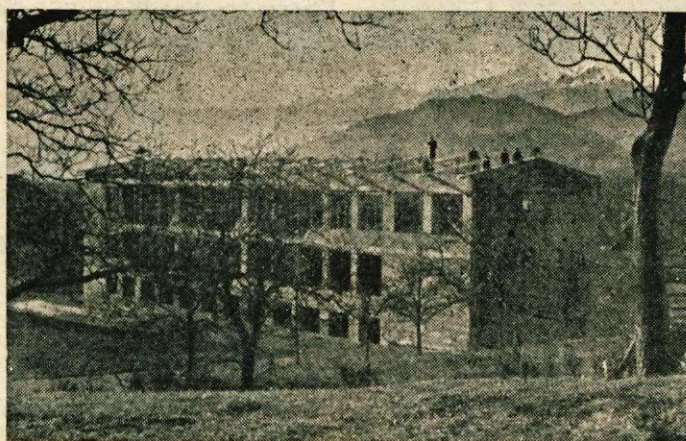
V zadnjih letih se je Žirov- nica zelo razširila, zlasti proti vznožju Stola, kjer je že težko ločiti njeno mejo z ostalimi na- selji. Število prebivalcev se je v teh letih že več kot podvo- jilo. Okoli 500 Žirovčanov je zaposlenih v Železarni na Jese- nicah in Javorniku, v Mostan, Lescah in drugje. Naraščanje prebivalstva pa je narekovalo vedno večjo potrebo po pri- merenem prostoru, kjer bi otroci obiskovali pouk, ki ga imajo zdaj v Osnovni šoli v Breznici; dva razreda sta celo v nekda- njem hlevu pri Ozvaldu, en razred pa je v občinskem pu- slopju v Breznici.

Tudi veliko stanovanj je v Žirovnici še brez vodovoda in veliko Žirovcev toči pitno vodo pri koritu, kjer napajajo živino.

Zato so se občani odločili, da si morajo čimprej zgraditi pu- slopje za osnovno šolo in gim- nazijo ter povečati vodovodno omrežje, za kar so našli tudi popolno razumevanje pri OLO v

Radovljici. Izvolili so poseben odbor, ki je pripravil vse po- trebno, da so lahko takoj pri- čeli z delom. Danes pa imajo gimnazijo že skoraj dograjeno in tudi znotraj bo kmalu naj-

ratorijski pouk. Kmalu pa bo- do dogradili še drugi del pu- slopja, v katerem bodo imeli osnovno šolo. Tako bo ta ve- lika stavba, katero bodo imeli Žirovčani, v ponos ne samo gimnazijo že skoraj dograjeno in tudi znotraj bo kmalu naj-

Poslopje nove gimnazije v Žirovnici med gradnjo

moderneje urejena. V novi gim- naziji je prostora za šest učni- nic, za fizikalno dvorano, ri- salnico, posvetovalnico, zborni- co, pevsko sobo, telovadnico in še dve manjši dvorani za labo-

da bodo imela tudi vsa stano- vanja vodovod. Po dograditvi prvega svojih ciljev — gimnazije, so se vsi graditelji zbrali ter se pogovo- rili o nadaljnjem delu. —lk

O delu kamniških dijakov

Na kamniški gimnaziji že ne- kaj mesecev intenzivno prouču- jejo običajne oblike šolskega dela in se skušajo dokopati do sodobnejših metod, predvsem do uporabe filma in diafilma pri pouku. Nabavili so si potrebna tehnična sredstva, vendar lan- ko sedaj predvajajo le omejeno število filmov, ker teh — zlasti povsem primernih za pouk — ni veliko in ker imajo za te na- mene le en prostor.

Kolektiv kamniške gimnazije pa je znan tudi zaradi zelo bo- gatega in pestrega delovanja iz- ven šole. Letos deluje 8 različ- nih učnih krožkov, literarna krožek (ki tiska svoje glasilo »Mladi Kamničani«, tečaj roč-

nih spretnosti in gospodinj- ski tečaj za mladinke, 4 igralske družine, ki bodo letos kot »Mladi oder DPD Solidarnosti« uprizorile štiri nove igre, dva pevski zbora, klub mladih sa- histov, klub za športne igre in mladinska univerza.

Iz tega vidimo, da je življe- nje mladine na zavodu lepo in bogato. Ob prvi ocenjevalni konferenci v začetku novembra je bila polovica dijakov brez negativnih ocen. Pa tudi mora- no se mladina krepko vzgaja v njeno življenje se je vti- hotapilo razmeroma malo slabih navad. Teh navad so se navzeli običajno dijaki, ki doma nima- jo dobre vzgoje.

potrebno za dobro predstavo na vaškem odru stotisočakov za sceno).

Med nekaterimi gledalci smo slišali ugovor, da vidimo na odru v Bohinjski Bistrici zgolj drame — nikdar pa ne kake burke. Morda bi bilo res treba včasih seči po kakih dobrih komedijah, toda igralci v Bohinju dobro vedo, da so oni tisti, ki oblikujejo okus svojih gleda- lcev. In tega so oblikovali do takšne mere, da imajo tudi pri težki psihološki drami, kakršna je »Via Mala« ali pri Cankar- jevih delih, nabito polno dvo-

Kritična opazka

NA ROB

NAMESTO

»OBRAZOV IN POJAVOV«

Vse se je zgodilo še v starem letu. Upravni odbor Gostinske zbornice v Kranju je imel se- jo, kamor so povabili tudi na- šega novinarja, potem pa mi je telefoniral tajnik Zbornice... Ni me našel.

Spraševal je, če je članek s seje že napisan. Rad bi ga nam- reč, preden gre v tisk, še pre- gledal, ker »novinarjem ne ma- upa«.

Ker mu takrat nisem mogel povedati svojega mnenja o nje- govih nazorih, naj mi bo de- voljeno, da danes — za uvod v novo leto — napišem nekaj o teh »cenzorskih manirah«, ozl- roma proti njim.

Pri nas je še vse preveč ras- širjeno mnenje, da novinar ni nič drugega kot registrator de- godkov, tehnična oseba, ki po- sreduje določena mnenja in »klepe v stolpe določenega ča- sopisa. Zato ni čudno, da se večkrat pojavi težnja po kon- troli »novinarskih proizvodov«.

Če bi se ocenjevalo novinar- ja kot javnega delavca, ki dela in piše »po svojem prepričanju in z globokim čutom odgovor- nosti, ki ne dopušča, da bi se vnašalo v javnost karkoli iz- mišljenega, nepreverjenega ali lažnivega« (iz novinarskega mo- ralnega kodeksa, osvojenega na zadnjem plenumu Zveze), pu- tem do takih in sličnih pojavov prav gotovo ne bi prišlo. Toda, žal, marsikje novinarja ne oce- njujejo tako in to nam pokaže tudi zgornji primer.

Pri svojem delu naleti novi- nar še na druge čudne in nera- zumljive stvari. Tako n. pr. pred kratkim direktorja Jese- niške Železarne ni hotela spustiti v tovarniške obrate nekega no- vinarja, predsednik ljudskega odbora v Kamniku pa se je »botavljati dati našemu novinar- ju kakršnokoli izjavo. (Zakaj? Ima morda tudi on z njimi »slabe izkušnje«?)

Toda nazaj k stvari! Če bi članek o seji Upravnega odbo- ra Gostinske zbornice — ki ga »mimogrede povedano objavlja- mo v današnji številki nepre- gledanega — dali pred objavo v pregled, bi mar to pripomogle k objektivnejšemu poročanju? Po dosedanjih izkušnjah sodeč — ne! Pri takih in podobnih »izkusih« »cenzure« se namreč največkrat teži, da se retušira- jo vse slabe strani v članku in da se piše o vsem le dobro. Ko- mu bi torej služil novinar, ki bi dopustil tako ali podobno »cenzuro? Resnici prav gotovo ne! Novinar pa mora služiti predvsem resnici.

Res pa je, da ima marsikdo, ki se razburja na novinarje, marsikdaj prav. Pojavljajo se razni »novinarji« in dopisniki, ki se imajo za novinarje, in pišejo o vsem, kar je res in kar ni. V lanskem decembru smo lahko prebrali v »Pavlihi« razne neslanosti na račun vo- dstva kranjskega Mladinskega doma in na račun OZZ. Človek, ki je pisal te bedarije, je že s tem pokazal, da ne spoštuje ni- ti osnovnih moralnih pravil, ki so običajna v odnosu med nor- malnimi ljudmi in da torej ne more biti novinar, ker eno je objektivno poročanje, drugo pa je napihovanje samo ene — morda nebstvene in nepo- membe — plati celokupnega problema, samo da bi se ustvi- ril videz senzacije.

Proti takim ljudem se mo- ramo boriti vsi — vsa javnost in ml novinarji. Samo posplo- ševati pa nikar, kajti drevo še ni gozd!

S. Beznik

Maks Koželj - slikar ali obrtnik?

Ob njegovi razstavi v Mali galeriji

Kamniški slikar Maks Koželj nam je zopet dokazal, da kljub svoji visoki starosti (nad 70 let) še vedno krepko vihti svojo pa- leto in čopiče ter da še vedno spada med najmarljivejše slo- venske slikarje.

Ni dolgo tega, kar je ime- l svojo razstavo v Ljubljani in pred dnevi se nam je zopet — s svojimi najnovejšimi deli — predstavil v Mali galeriji. Raz- stavil je izključno akvarele in njegova slika »Triglavska ste- na«, kjer je skoraj s fotografs- ko točnostjo lahko prikazal skladasti sestav te stene).

Koželjeva razstava pa ni pri- vabila samo številnih obiskoval- cev — gledalcev (okoli 5000), ampak je vzbudila v časopisju tudi nekaj kritike.

Posebno markantno in ogor- čeno se je dvignil nek »estetsko izobražen« možak (verjetno kak naidebudni študent umetnost- ne zgodovine, ki se čuti poklica- nega obratiti vsakogar, ki mu ni po godu) in v »Ljubljanskem dnevniku« ostro odklonil Kože- ljevo umetnost, češ, »da je to ročno razmnoževanje skoraj na pamet in vedno enako naslikanih motivov« zanj osladno.

Kaj in kako upodablja Koželj? Njegovi akvareli in tudi olja (bavi se izključno s tema dva- ma tehnikama) izražajo vedno nekaj toplega, veselega in lu- pega (lahko bi rekli celo idek- lizirano lepega). Barve, ki jih uporablja, so svetle — včasih celo malo kričave — in vse sli- ke so delane v jasnem sončnem vremenu. Motivno se drži po- krajin, predvsem pa gorskega sveta.

Vse to daje Koželjevemu u- metniškemu opusu izraz nekak- šne enoličnosti, monotonosti. Zakaj se ukvarja Koželj le s slikanjem lepote našega gorskega sveta, naših Julijcev in Grin- tavcev — in vedno v soncu in jasni? Gotovo je ta »težnja« globoko pogojena po osebnem čustvovanju in občutju umetni- ka samega, to ima svoj vzrok v njegovi duševnosti sami. Ne- kaj — in sicer ljubezen — mo- ra čutiti slikar do gora, da vedno in vedno zahaja v njih kraljestvo in ga upodablja s ta- ko prizadevnostjo (saj gore ni- kakor niso tako hvaležen motiv in tako lahko upodobljive). In tudi to, da jih prikaže v sonč- nih, toplih in pisanih barvah — idealizirano lepe — ima svoj subjektivni vzrok: slikar jih pa- takšne občuti, doživlja in ljubi. Zato je mnenje Dnevnikovovega

kritika, »da je slikar brez du- ševnega odnosa do planin, ki jih slika« — ne samo napačno, ampak celo žaljivo.

Res je, da se Koželj ne bu- nikdar uveljavil v krogih »ve- likih umetniških osebnosti«. — Nihče tudi ne bo trdil, da spa- da med »največje slovenske sli- karje«. Vendar s tem še ni re- čeno, da Koželj nima nobene vrednosti (nekako tako ga hu- če prikazati Dnevnikov kritik in France Zupan v »Slovenskem poročevalcu«).

Ne smemo biti pristranski! Če že poudarimo, da Koželj s svo- jim večnim interpretiranjem gorskega sveta, z več ali manj istimi barvami in tehniko »od- vrača estetsko izobraženega gle- dalca«, ki se mu zdijo umetni- kove stvari preosladne — mo- ramo tudi pripomniti, da je Ko- želj najbolj ljudski, med pre- prostim prebivalstvom najbolj priljubljen in najbolj znan slo- venski slikar. Njegove slike naš preprost človek razume, jih ljubi, občuduje in se ob njih duševno sprosti — ne dobi manjvrednostnih kompleksov — ali pa zaničljivega posmeha, kot ob umetninah večine naših »sistov« od Kregarja pa do Spa- cala.

Da pa ne bo kdo napak ra- zumel! Nikomur nečemo odvze- mati slave in nikomur je no- čemo neupravičeno pridajati. Tako kot čutimo potrebo po do- brih ljudskih igrah, po dobrih ljudskih povestih, čutimo tudi v upodabljanju umetnosti po- trebo po dobrih umetninah, ki so dostopne vsem ljudem — ne samo »estetsko izobraženim«.

In če ničesar drugega je Ko- želj vsaj dober »ljudski slikar«.

A. Čebulj

Podgorci in Večer na vasi

Prejšnjo nedeljo popoldan smo v oddaji Radia Ljubljana zopet lahko slišali vaščane iz vasi Podgorje pri Kamniku. To je že njih tretji nastop v radiu. Najprej so pripravili oddajo Naši kmečki peveci in godci, po- tem Kmečko svatbo, sedaj pa Večer na vasi, v kateri nam po- sredujejo živahni kmečki obi- čaj: ličkanje koruze — z mno- go šal, domislic, zbadljivk, pet- jem in glasbo. To sicer ni ni- kakršna prava radijska igra, je pa naravna interpretacija koč- ka pristnega kmečkega življe- nja.

Marsikdo, ki je poslušal to in prejšnje oddaje, ne bo ver- jel, da so jih v celoti pripravili vaščani sami — brez tuje po- moči, predvsem pa brez pomoči na tem področju »šolanih lju- di«. Vsebinsko tega Večera na va- si so pripravili sami in sami tudi zrežirali (največ dela je

opravil pri tem Alojz Jagodic — preprost kmečki fant, ki je imel v rokah tudi vso organi- zacijo) — tako da so snemalci radia prireditev le posneli.

Res bi lahko našli v oddaji nekaj slabosti (nedosledno izra- žanje v dialektu, pevske točke niso bile preveč ubrane), ven- dar je bila celota uspešno pri- kazana, posebno še, če (kot smo že omenili) pomislimo, da so bili izvajalci preprosti kmečki ljudje.

Vaščanom Podgorja moramo vsekar čestitati za uspešo prireditev, čeprav na drugih kulturno - prosvetnih področ- jih niso preveč aktivni (imajo sicer močno gledališko tradic- jo, a letos niso uspeli uprizori- ti še nobenega dramskega de- la).

Menimo, da si vsi poslušalci — posebno pa tisti iz podeželja — še žele podobnih oddaj.

Povest o Udenborštu

Udenboršt obsega danes okrog njemu so bili podrejeni gozdni 1300 hektarjev štrnjenege gozda, ki se razteza na vasi Kokrica, Tenetiše, Letence, Goriče, Križe, Duplje, Strahin in Naklo. Zgodovino tega obširnega gozda najdemo v že zelo starih zapiskih. Največ gradiva pa je v knjigi A. Müllner — »Das Waldwesen in Krain«, v arhiviranih državnih arhiva v Ljubljani za Gorenjsko (jožefinski in franciscejski kataster) in v knjigi J. Zontar — »Zgodovina mesta Kranja«.

V zgodnjem srednjem veku je ozemlje severno od Kranja in Radovljice do gorskih grebenov — pokrival gozd. Besedni koreni v krajevnih in ledinskih imenih »Brezje« ter »Dob« (star slovenski naziv za hrast), nam govore, da je bil tu nekoč hrastov in brezov gozd (Brezje, Podbrezje, Dobrava, Duplje — itd.).

Ob nastajanju fevdalizma pri nas ta gozd ni bil razdeljen fevdalcem. Pridržal si ga je vladar kot kronsko darilo. Iskali pa so nove obdelovalne zemlje, zato so drevje izsekavali in gozd se je počasi krčul od Tržiške Bistrice proti Naklu, od Kranja proti severu in od potoka Bebe na vzhod in zahod proti Tenetišam in Goričam. Tako se je izoblikoval današnji Vojvodin gozd ali Udenboršt, kakor ga imenuje ljudstvo.

Leta 1396 je dal vojvoda Viljem gozd v upravo mestu Kranju. Sam si je pridržal v njem le lovsko pravico. Meščani Kranja so smeli v Udenborštu sekati le stara poškodovana drevja, ki jih je podrl veter ali sneg. 1521. pa je Karel V. prepovedal meščanom drvariti v Udenborštu.

Nadvojvoda Karel (1564—1590) je želel zboljšati gozdno gospodarstvo. Postavil je posebnega nadgozdarja s sedežem v Radovljici, nato pa v Ljubljani.

Za kratek čas

BRIDKA RESNICA

Oliver Cromwel je imel veličasten prihod v London. Sprejela ga je ogromna množica. Čestitila so mu na vseh koncih in krajih, on pa jim je takole odgovoril: »Ali mislite, če bi me peljali na vislice, da bi bilo manj ljudi?«

KONCERT IN ZABA

Neki čelist je rekel dami: »Ali boste prišli na moj koncert, milostljiva?«
»Na žalost ne morem, žalujem.«
»Nič hudega. Ali mislite, da je moj koncert zabava?«

čuvaji, ki so se preživljali s tem, da so dobili »lovške kmetije«, ki so bile proste dajatev, poleg tega pa so dobili vsako leto še štiri goldinarje, par čevljev in zelen klobuk. Paziti in gojiti so morali divjačino in za tirati zveri, zlasti volkove in risse. Nadzirali so, da so drvarili samo oni, ki so imeli za to pravico od deželnega kneza. Med koristniki so bili samostan Veleosovo, kranjski grad Kiselstein, kranjski župni vikarij, državni nakladničarji in višji rudarski sodniki ter 59 kmetov iz bližnjih vasi.

Vedno več pa je bilo v gozdu drvarjev, ki niso imeli sečnega dovoljenja. Zato je sredi 17. stoletja deželni knez dovolil izkoriščanje gozda še podložnikom 19 vasi. Smeli so pobirati dračje, stello podrtih dreves ter nabirati gozdne sadeže. To je imelo za posledico vedno hujše pustošenje gozda in propad divjačine. Temu so mnogo pripomogli tudi številni divji lovci iz plemiških vasi. Kmetu, ki so ga zasledili drugi pri divjem lovu, so iztaknili oči. Leta 1666, pravi nekdo poročilo, niso videli skoraj nobene visoke divjadi v Vojvodnem gozdu.

Naslednje leto je Leopold I. prodal Vojvodov gozd takratnemu deželnemu glavarju Turjaškemu grofu Volku Engelbertu. Ta je dovolil sekati drva, grabiti stello itd. samo onim, ki so dokazali, da imajo za to pravico. To pravico so obdržali samo nekateri podložniki nekdanjih državnih zemljiško-gospodarskih uradov. Prašiče je smeje pastiti le 27 kmetov iz vasi ob robu gozda, ki so morali za škodnino dati vsako leto eno gnjat ali pa eno libro. Ni pa bilo mogoče preprečiti, da bi tudi neupravičeni ne drvarili v gozdu.

Turjaški knezi so začeli v drugi polovici 18. stoletja misliti na razdelitev gozda na posamezne parcele, ki bi jih dali v zakup kmetom, ker so mučili, da ni donosen. Okoli leta 1780 je bil izdelan načrt, da naj se Udenboršt razkosa na 400 deležev, od katerih bi turjaški knezi dobivali zakupnino. Zaradi spora, kdo je upravičen dobiti delež, se je zamisel uresničila šele l. 1804, ko so gozd razdelili in ga dali v zakup kmetom. V prvi polovici 19. stoletja je bilo v gozdu 1441 raznih deležev. Imeli so jih kmetje iz 32 vasi ter kranjski grad Kiselstein, hiša baronov Egkhov in Jurij Engelman.

Zgodovinski viri nam torej

povedo, da je Udenboršt močno spreminjal svoj izgled. Gozd pa je menjal zunanjo obliko tudi zaradi vremenskih sprememb. Lice gozda se je spremenilo tako, da je v njem danes povsem drugačno razmerje drevesnih vrst. Glavna drevesna vrsta je danes bor, ki zavzema 60 odstotkov vsega drevja, na smreko in jelko odpade le 30 odstotkov, in na listavce samo 10 odstotkov. Med zadnjimi so zastopane vse domače drevesne vrste. Najznačilnejše drevo v Udenborštu je torej bor. Strokovno so ugotovili, da čist borov gozd brez polnilnega slo-

ja vedno bolj slabi in da njihova proizvodnost pada. Bor kot izrazito svetlobno drevo raste na redko, tla malo obsekuje, jih ne gnoji, donosnost zemljišča pa je vedno slabša. Zaradi tega gozdarji streme, da gojijo mešani gozd, v katerem bodo zastopani iglavci in listavci. Lepe primere naravnega mešanega borovega gozda v prav dobrem razvoju imamo že pri Podbrezjah in tudi v »Dobravi« ob izlivu Tržiške Bistrice v Savo. Z obsežnejšimi gozdno-kulturnimi deli pa so v Udenborštu pričeli že 1953. leta.

Ing. F. J.

„ŠESTO ČUTILO“ - ni več skrivnost

Nekateri popolnoma slepi ljudje se lahko gibljejo neverjetno svobodno. Zakaj? Znanost dolgo ni mogla tega odkriti. Opazovali so kako lahko slepi žive brez vodiča in hodijo okoli brez psa, včasih celo brez palice in kako občutijo z nekim instinktom vsako večjo prepreko, zid, stopnišče ali avtomobil. Znajdejo se še v tako prometni ulici, sami vstopajo v tramvaj ali avto, sami opravljajo razna dela. Obstojele so razne hipoteze o teh čudnih lastnostih. Nekateri zdravniki in fiziologi so menili, da je to neko »šesto čutilo« ali čut za prostor, katerega sedež je v koži. Drugi so mislili, da je to čutilo v sprednjem delu lobanje in da ono predčuje vsako nevarnost, ki preti človeku v višini njegove glave. Skupno je bilo okoli dvajset raznih hipotez.

Pred kratkim pa je dunajski specialist za eksperimentalno psihologijo dr. Koler objavil rezultate svojih dolgotrajnih raziskavanj o »čutu preprek«. Dognal je, da je »šesto čutilo« v ušesu. Vsaka večja površina, ki se pojavi pred človekom odbija zračne tokove, ki povzročajo nek šum, ki jih živčni sistem ne občuti kot zvok, ampak ta šum opozarja slepega človeka na nevarnost. Do tega zaključka je prišel dr. Koler po številnih eksperimentih. Enemu svojih pacientov, ki je bil popolnoma slep, je pokrtil vso kožo razen ušesa in ga vodil do različnih preprek. Slep pacient je občutil vsako nevarnost. Ko pa mu je pokrtil še ušesa, njegov pacient ni občutil ničesar.

Na osnovi teh izkušenj je dr. Koler pred kratkim izdelal

prototip naprave, ki bo znatno olajšala gibanje in samostojno življenje tistim slepim ljudem, ki »šestega čutila« nimajo razvitega. Ta aparat, ki je zasnovan na principih radarja in fotoelektričnih celic, je imenoval »vodič slepih«. Ta tri do štirikrat pojača občutljivost sluha in lahko koristi tudi ljudem, ki imajo defektna slušna čutila.

2500 DOLARJEV ZA UHO

V ameriškem listu »Chicago Tribune« je izšel oglas: »2500 dolarjev plačam tistemu, ki mi da svoje levo uho. Operacijo bodo kirurgi izvršili na najdiskretniji način. Oseba, ki mi namerava prodati svoje uho, mora biti ženska, ki ni starejša od 25 let. Pred odkupom bo uho pregledano, če mi ustreza.« Kupec je bila, kot so pozneje zvedeli, ženska, ki je izgubila uho pri avtomobilski nesreči.

ANEKDOTE

OPROSTITE VAŠE VELIČANSTVO

Glavni tenor Leo Slezak se je peljal na gostovanje. Nastopiti bi moral v operi »Prophet«. Stal je pri oknu vagona brzovlaka in čakal na odhod. V zadnjem trenutku priteče garderobier in mu skozi okno potisne v časopisni papir zaviti predmet. »Kaj pa si prinesel, Francelj?« »Krona je, gospod komorni pevec, krona za opero »Prophet«.« »Je že dobro, Francelj, pravi Slezak in spravi krono k ostali šari. — Sredi noči zbude pevca glasovi in ropot. »Carinska revizija, pregled prtljage!« In že so tu. »Ali imate carini podvrženo blago?« »Ne, ničesar nimam, de pevec. »Odprite vendarle tale zavojček!« Jezen in zaspan odmotava Slezak, carinik pazljivo sledi njegovim gibom. Slezak dvigne papir, blesk Profetove krona napolni kupe... Carinik stopi korak nazaj in dvigne roko h kapi: »Najponižnejša hvala, oprostite vaše veličanstvo!«

KAJ SI REKEL?

Ko je James Cook (Džems Kuk) na svojem potovanju okrog sveta leta 1769 prvič prišel na lepi otok Južnega morja Tahiti, je začuden opazil, da Tahitčani niso poznali kovine. Vse njihovo orodje je bilo iz kosti, školjk, kamna ali iz lesa. Cook je otočanom iz svoje zaloge podaril nekaj železnih žbljev. Tahitčani so se lepo zahvalili za žblje in jih — posadili v zemljo. Imeli so jih za sadike posebnega trde vrste lesa.

Na istem potovanju je Cook odkril peti del sveta — Avstralijo, to se pravi, spet jo je odkril, kajti obala je bila že znana mnogim pomorščakom, nihče od njih pa ni za njo slutil kontinenta in zato ni nihče niti stopil nanjo. Cookovi mornarji so privlekli na ladjo čudno žival, ki ji niso vedeli imena. Cook jih je poslal nazaj na kopno z naročilom, naj poizvedo za ime živali. Pa so mu javili: Živali se pravi Kenguru. Šele mnogo let kasneje so ljudje spoznali, da ne pomeni v jeziku Avstralcev »Kenguru« nič drugega kot »Kaj si rekel?«

OPERACIJA CICERO

ni bila nemški vohunski podvig

BRITANSKI POSLANIK »ZBIRA« UKRADENE DOKUMENTE

Britanski ambasadi v Ankari sta pripadali dve poslopji na precej strmi vzpetini v diplomatski četrti mesta. V prvi zgradbi so bili poslaniškovi prostori. Stanovanje gospoda Knatsbulla je bilo v drugem nadstropju, uradi pa v prvem. Gospod Knatsbull je živel skupaj z ženo in hčerko. Žena je bila inteligentna, a po naravi precej razburljiva in nervozna. Hčerka pa je delala v očetovi pisarni, ki je bila v prvem nadstropju. Ukvarjala se je s šiframi, kar je bilo v vojnem času odgovoren in kočljiv posel. Ona je tudi posredovala zvezo med posameznimi uradi v sosednji zgradbi in privatnim kabinetom svojega očeta. Prav v tem kabinetu naj bi po Moyzichevem pripovedovanju bila blagajna, iz katere je Cicero tihotapil dokumente.

Kakšna je torej resnica?

Gospod Knatsbull je najprej odbral dokumente, ki naj bi bili »ukradeni« in nato pomagal R-u pri fotografiranju. Moyzich pa je vse noči razvijal filme in pisal poročila Berlinu, v katerih tudi ni zamočal svojih zaslug. Bil je preobremenjen z delom in pritoževal se je nad nevhvaležnostjo svojih šefov Kaltenbrunnerja in Ribentropa, ki mu nista z ničemer hotela priznati njegovih velikih zaslug za domovino.

Preden pa je te dokumente poslal v Berlin, jih je zmagovalno pokazal tudi von Papenu in Jenkeju, ki nista prav vedela, ali naj pomilujeta njegovo naivnost ali naj se mu pridruži v navdušenju.

Vsak večer je tudi Elizabeta pripravila svoje poročilo, v katerem je do potankosti opisala Moyzicheve pripombe, reakcije von Papena, poslednja navodila iz Berlina itd.

Tako so torej vsi ti ljudje v razkošnih pisarnah, okrašenih s Hitlerjevimi portreti in nemškimi zastavami, igrali v tisti burni dobi dvojno ali trojno igro. V glavnem so jo isti ljudje tudi po vojni dobro izvozili, saj njihovi mrtvi šefi, Hitler, Ribentropp, Kaltenbrunner in Himmler, niso mogli ničesar več povedati. Von Papen, ki je bil na nürnberškem procesu osvojen, sedaj v miru dokončuje svoje spomine in se ponovno pripravlja za vstop v politično areno; Ribentroppov zet Jenke je po vojni živel na Portugalskem in se je pred enim letom na avtomobilski vožnji po Turčiji smrtno ponesrečil; Moyzich služi milijone s svojo knjigo o operaciji Cicero, a Elizabeta, sodelavka angleške tajne službe, živi sedaj v sovjetski coni Nemčije.

Januarja 1944 je šef sovjetske trgovske misije v Istanbulu, ki je bila v resnici le slabo kamuflirana sekcija sovjetske vohanske službe, sprejel uglednega turškega uvoznika in izvoznika, ki je že prej vzdrževal trgovske stike s Sovjeti. Tokrat je obiskal Ruse z drugačno ponudbo. Prodajal jim je doku-

mente iz železne blagajne nemškega ambasadorja, toda ni si izmislil take pravljice kot Moyzichev Cicero, da bi jih preprčal. Verzija turškega obiskovalca je bila mnogo verjetnejša. Vinogradov, Kulajenkov in ostali člani mislje pač niso bili taki naivneži, da bi verjeli vsaki bajki. Turški trgovec je zadevo takole pojasnil:

»V nemški ambasadi v Ankari imam dobrega prijatelja, ki že dolgo ni več prepričan v zmago tretjega Reicha in ki menda še nikoli ni bil nacist. Ima pač razloge, zaradi katerih ne ljubi voditeljev svoje države. Dom se mu porušile bombe in ko se bo po vojni vrnil v Nemčijo, ne bo imel ne strehe, ne denarja in ne službe. Prav zaradi tega bi si tu, na nevtralnem ozemlju, rad preskrbel nekaj denarja za tiste črne dneve. Pravi, da s tem ne bo nikomur škodil. Akcija za skrajšanje vojne se po njegovem ne more imenovati izdajstvo, kjer bo rešila morda na tisoče življenj.«

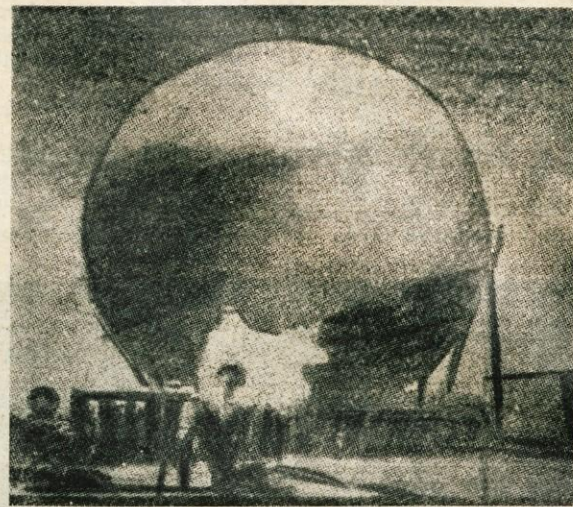
Rus ni bil ravnodušen do iskrenosti svojega obiskovalca. Bolje kot kdorkoli drug je vedel, da pomeni ta »človek« v nemškem poslanstvu redko ptico, ki jo sovjetski diplomati in konzularni uslužbenci že več kot leto dni zamažajo iščejo.

Na nekem zavezniškem sprejemu sredi marca se je eden vojnih atašeev, ki je dobro obvladal ruščino, razgovarjal z očarljivo in inteligentno ženo sovjetskega pomorskega atašeeva Rodinova (Rodinov je bil kasneje ruski delegat na konferenci v San Franciscu), ki je vedela za marsikatero skrivnost di-

ZANIMIVOSTI

ČUDEN LABORATORIJ

V bližini Gulvestone-a, v Teksasu, so izdelali zanimiv laboratorij, ki ima obliko velike žoge, visoke 15 metrov. V njej znanstveniki raziskujejo vremenske prilike in sicer take, kakršne sami žele. To dosežejo na ta način, da sferični balon — laboratorij, — napolnijo z vodnimi hlapi nasiče-

nim zrakom. Potem pritisk v balonu hitro znižajo v taki meri, da dobe oblak, kakršnega potrebujejo za raziskovanje. S posebnimi aparati dobijo potem tudi vse potrebne podatke. Znanstveniki upajo, da bodo kmalu odkrili skrivnost, kako nastane dež ter da si bodo potem ljudje lahko na ume-ten način prilagodili vremenske prilike.

NAJDRAŽJI KONJ NA SVETU

Konj, angleške pasme Fastun, ki je bil prvi na eni največjih konjskih dirk »Tisoč gvinej«, je bil prodan angleškemu rejcu Antonu Askiju za 37.000.000 francoskih frankov. To je najvišja vsota, ki je bila do danes izplačana za čistokrvnega konja.

NAŠLI SO PLANET, KI SE JE IZGUBIL PRED 50 LETI

S pomočjo najmodernejših strojev za računanje z elektronskimi možgani in novim teleskopom, so zvezdoslovci v Chicagu spet našli planet Atalijo, ki se je izgubil pred 50 leti. Planet so prvič videli leta 1903.

Poročila poslušajte vsak dan ob 6.05, 7., 15., 19. in 22. uri.

Nedelja, 9. januarja: 8.00 O športu in športnikih dr. Šef: Telesna vzgoja, šola in higiena otrok. 9.00 Otroška predstava: Obuti maček (po pravljici C. H. Perraulta, napisal N. Kureč). 12.00 Pogovor s poslušalci. 13.00 Pol ure za našo vas. 13.30 Zeleli ste — poslušajte! 15.30 Po našo — Lepi deželi — Silvo Matelič: S poti po Dalmaciji. 17.30 Radijska slušna igra: Dobri ljudje.

Ponedeljek, 10. januarja: 6.35 Slovenske narodne poje Tri Polonce in baritonist Miro Gregorin. 7.30 Gospodinski nasveti. 11.15 Šolska ura za nižjo stopnjo — Zvone Kržišnik: Junaška vas. 12.00 Kmetijska univerza — Potočnik Martin: O odkazovanju drevja za posek. 13.00 Nova knjiga. 15.30 Šolska ura za višjo stopnjo — Trojanska cesta pripoveduje (pripravil prof. Janko Orožen). 16.10 Utrinki iz literature — Karel Capek: Ukradeni akt. 16.30 Zeleli ste — poslušajte! 18.00 Radijska univerza — dr. Vilko Novak: Noša primitivnih ljudstev. 20.00 Zunanje politični feljton: Avstrijski socialisti pred novimi nalogami.

Torek, 11. januarja: 6.35 Slovenske narodne pesmi. 11.15 Cicibanom — dober dan! — 12.00 Kmetijski nasveti. 12.10 20 min. z Veselimi godci. 16.10 Utrinki iz literature — Hermen Vouk: Kapitana odstavijo. 16.30 Zeleli ste poslušajte! 18.30 Športni tednik. 20.10 Filmske melodije. — 20.30 Radijska igra.

Sreda, 12. januarja: 7.30 Gospodinski nasveti. 11.15 Šolska ura za višjo stopnjo: Trojanska cesta pripoveduje — (pripravil prof. Janko Orožen). 12.00 Kmetijska univerza — Ing. France Adamič: Asanacija sadjarstva. 13.00 Jezikovni pogovori. 14.00 Gledališče in filmi. 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — Zvone Kržišnik: Junaška vas, reportaža. 16.10 Utrinki iz literature — Haldun Tanir: Minuta pred polnočjo. 16.30 Zeleli ste — poslušajte!

Četrtek, 13. januarja: 11.15 Za pionirje. 12.00 Kmetijski nasveti. 13.00 Ljudsko prosvetni ozornik. 15.30 Tečaj francoskega jezika 17. lekcija. 16.10 Utrinki iz literature — Vladimir Bartol: Iz tržaških humoresk. 18.00 Okno v svet: Južni Vietnam. —

20.15 »Četrtek večer«. 21.00 Literarni večer: R. M. Rilke.

Petek, 14. januarja: 6.30 Pregled tiska. 11.15 Cicibanom — dober dan! 12.15 Slovenske narodne pesmi. 13.00 Na straži: Med gorskimi reševalci. 14.00 Za pionirje — Josip Jurčič: Jurij Kozjak (priredil Vasja Ocvirk). 16.10 Utrinki iz literature — Ignazio Silone: Priglasje robidnic. 18.30 Iz kolektivov za kolektive: Kako upravljajo v Zenici. 18.45 15 minut z Avgustom Stankom. 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled.

Sobota, 15. januarja: 6.35 Pred mikrofonom so: Stirje fantje in Veseli godci. 11.15 Pisan drobiz za pionirje. 12.10 Pojo in igra: Pohorski fantje. 13.00 Okno v svet: Afganistan. 16.10 Utrinki iz literature — A. S. Gribojedov: Gorje pametnemu. 16.30 Zeleli ste — poslušajte! 18.00 Jezikovni pogovori. 18.40 Igra tamburaški orkester. 20.00 Pisane sobotni večer.

Kino sporedi

Kino »Storžič«, Kranj: 6. do 9. januarja argentini. film »Kalne vode«. Predstave ob delavnikih ob 16., 18. in 20. uri, v nedeljo ob 17. in 19. uri. 9. jan. ob 15. uri »Plesala je eno samo poletje«; ob 21. uri »Zgodba neke ljubezni«.

Kino »Svoboda«, Stražišče: 8. jan. ob 19. uri švedski film »Plesala je eno samo poletje«. 9. jan. francoski film »Zgodba neke ljubezni« ob 15., 17. in 19. uri.

Kino »Krvave«, Cerklje: 8. in 9. januarja angleški barvni film »Hofmanove pripovedke«. 12. in 13. jan. italijanski film »Brez milosti«. Predstave v soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 16. in 19. uri in ob sredah in četrkih ob 19. uri.

Kinematograf Naklo: 8. in 9. januarja amer. film »Skrivnost Jezera obsojencev«. 14. in 15. januarja amer. film »Odločitev pred zoro«. Predstave v petek in soboto ob 18.30, v nedeljo ob 16. in 18. uri.

Oglašujte

v »Glasu Gorenjske«

GLEDALIŠČE

Prešernovo gledališče Kranj

Sobota, 8. januarja ob 20. uri: Izven — Saroyan — Sartre — »Glejte, Amerika!« — Lisa — Jelica Siardova. — Mladini prepovedano!

Nedelja, 9. januarja ob 16. uri: Izven in za podeželje. — Oscar Wüchner — »Pastirček Peter in kralj Briljantin«.

Torek, 11. januarja ob 16. uri: Zaključena predstava za tovarno »Iskra« Kranj — Saroyan, Sartre — »Glejte, Amerika!« — Lisa — Jelica Siardova. — Mladini prepovedano!

Sreda, 12. januarja ob 16. uri: Zaključena predstava za tovarno »Iskra« Kranj — Saroyan, Sartre — »Glejte, Amerika!« — Lisa — Jelica Siardova. — Mladini prepovedano!

Četrtek, 13. jan. ob 16. uri: Zaključena predstava za gimnazijo Kranj — Oscar Wüchner — »Pastirček Peter in kralj Briljantin«.

Nedelja, 16. jan. ob 16. uri: Izven in za podeželje — Oscar Wüchner — »Pastirček Peter in kralj Briljantin«.

Mestno gledališče Jesenice

Petek, 7. januarja ob 15. uri: Saša Skufca — Trnuljčica. — Za ljudske šole.

Sobota, 8. januarja ob 19.30 uri: Saša Skufca — Trnuljčica. Red I. Vstopnice so še v prodaji.

Nedelja, 9. jan. ob 15. uri: Saša Skufca — Trnuljčica. — Zveze z vlaki ugodne.

MALI OGLASI

Kupimo železno Wertheim blagajno 200—300 kg. Kmetijska zadruha Trebija, p. Gorenja vas nad Škofjo Loko.

Podpisani Franc Gros, Prebačevo 24, **preključem** osumljene besede zaradi kolesa tov. Ivan Kajzerja iz Prebačevega.

Iščem starejšo žensko — po možnosti upokojenko, za pomoč v gospodinjstvu. Ostalo po dogovoru. Lojze Vesel, Britof 1, p. Kranj.

Prodaj emajlirano peč znamke »Lutz«, 1,20 m visoko, za 6000 din. Naslov v upravi lista.

Iščem perico na dom. Naslov v upravi lista.

Kmetijska zadruga Velesovo razpisuje za 1. februar 1955 —

mesto poslovodkinje. — Pismene ponudbe poslati na KZ Velesovo.

OBJAVE

DRUŠTVOM TVD PARTIZANA, ŠPORTNIM KLUBOM IN SEKCIJAM!

Vsem pripadnikom društev TVD Partizana ter pripadnikom vseh športnih klubov in sekcij!

Vsak športnik mora biti dvakrat letno zdravniško pregledan. V to svrhu je INSTITUTE ZA ŠPORTNO MEDICINO V LJUBLJANI organiziral in uredil športne ambulante po vsej Sloveniji.

Športne ambulante na Gorenjskem so sledeče:

1. ŠPORTNA AMBULANTA KRANJ se nahaja v Sektorski ambulanti Stražišče. Redni pregledi od 23. XII. 1954 so vsak četrtek od 15.—18. ure. Vodja ambulante dr. Bajželj Ivan.

2. ŠPORTNA AMBULANTA JESENICE. Redni pregledi vsak ponedeljek od 14.—19. ure. Vodja ambulante dr. Rosenstern Stanka.

3. ŠPORTNA AMBULANTA KRANJSKA GORA. Pregledi po dogovoru. Vodja ambulante dr. Volkbank Josip.

4. ŠPORTNA AMBULANTA BLED. Redni pregledi po dogovoru. Vodja ambulante dr. De Gleria Jože.

5. ŠPORTNA AMBULANTA RADOVLJICA. Pregledi po dogovoru. Vodja ambulante dr. Slivnik Anton.

6. ŠPORTNA AMBULANTA ŠKOFJA LOKA. Redni pregledi vsako sredo od 17.—19. ure. — Vodja ambulante dr. A. Jenčič.

7. ŠPORTNA AMBULANTA ŽIRI. Redni pregledi po dogovoru. Vodja ambulante dr. Karol Bernik.

8. ŠPORTNA AMBULANTA TRZIC. Redni pregledi vsak četrtek od 18.—19. ure. — Vodja ambulante dr. Živec Stane.

Obiščite redno ter vestno svojo športno ambulanto in se posvetujte s svojim športnim zdravnikom!

Institut za športno medicino Ljubljana

Mestni obč. odbor ZB NOV Škofja Loka razpisuje mesto hišnika za dom ZB NOV Škofja Loka. — Prednost imajo borci NOV in člani ZB, ki so večji knjižničarskih in muzejskih poslov. Rok za sprejemanje prijav je do 10. januarja 1955.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KRANJ UPRAVA ZA GOZDARSTVO

Išče uslužbenca za finančno knjigovodstvo

Plača po uredbi. Prednost imajo kandidati s popolno srednješolsko izobrazbo z ali brez prakse. Nastop službe takoj!

OLO Kranj, Uprava za gozdarstvo

Delovni kolektiv

NIKO Železniki

tovarne kovinskih in elektromehanskih izdelkov

čestita

vsem občanom in vsem poslovnim prijateljem
k prvemu občinskemu prazniku

Delovni kolektiv Usnjarne Železniki

želi

ob prvem občinskem prazniku

vsem občanom še mnogo uspehov pri nadalnji graditvi socializma

LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE IN KMETIJSKA ZADRUGA ČEŠNJICA

čestita prebivalstvu občine Železniki

k prvemu občinskemu prazniku,

ki ga bo praznovalo od 2. do 10. januarja 1955

Občinski ljudski odbor

Občinski komite Zveze komunistov

Občinski odbor SZDL

in

Občinski odbor Zveze borcev

Železniki

čestitajo prebivalstvu občine k prvemu občinskemu prazniku in jim žele še mnogo uspehov pri graditvi mogočne stavbe - nove socialistične Jugoslavije, v katere temelje so vzdane vse žrtve narodnoosvobodilne vojne